

Lelystad lerende stad: Het leerlandschap van de nieuwe natuur

Management samenvatting ⁱ

29-04-2019

1. Inleiding en ambities

Lelystad als aantrekkelijke en duurzame stad in een natuurlijke omgeving, die financieel gezond is en zich zelfstandig ontwikkelt, dát is het doel van Lelystad Next Level. Om dit te realiseren is een versterking van het onderwijs in de stad van het grootste belang. De tafel onderscheidend onderwijs heeft met inbreng van bestuurders en onderwijsprofessionals uit de stad een strategische agenda opgesteld. We concluderen dat sprake is van achterstallig onderhoud en dat systematische investeringen nodig zijn.

Een greep uit onze bevindingen: Er is een taalachterstand in het basisonderwijs. Veel meer leerlingen dan landelijk gemiddeld krijgen een vmbo-advies. Negen procent van de leerlingen in het voortgezet onderwijs zit niet in Lelystad op school. Er zijn teveel leerlingen in het gespecialiseerd onderwijs: 13%. Dat is drie keer zoveel als het landelijk gemiddelde. Daardoor zijn er teveel leerlingen in het reguliere onderwijs die niet de aandacht krijgen die ze verdienen. Er is bovendien geen goed onderling verkeer tussen regulier onderwijs en speciaal onderwijs. De continuïteit van directieleden en IB-ers in het primair onderwijs is veel te gering: 33% wisselt steeds van baan. Er is geen goede aansluiting met het hoger onderwijs en er is geen sprake van een goede regiovoering en agendering van het thema leven lang ontwikkelen.

Wat is hier gaande? Iedereen weet dat onderwijs van groot belang is. De kinderen van nu, zijn straks de middenklasse en elite, de ondernemers van de toekomst. Een veel benoemd, maar niet in cijfers te vatten aspect is een gebrek aan eigenaarschap in het Lelystadse onderwijs. Er is teveel sprake van een 'fixed mindset' daar waar een 'growth mindset' nodig is.

Het wensbeeld van de onderwijstafel is dat het onderwijs in Lelystad in 2030 en 2040 vol wordt gedragen door de stad. Lelystedelingen zijn hier trots op en voelen zich mede verantwoordelijk om de permanente vernieuwing van zowel het initiële onderwijs als het leven lang ontwikkelen vorm te geven. Lelystad is een lerende stad, die optimaal gebruik maakt van zijn natuurlijke leeromgeving. Daartoe hebben we drie ambities geformuleerd:

Ambities

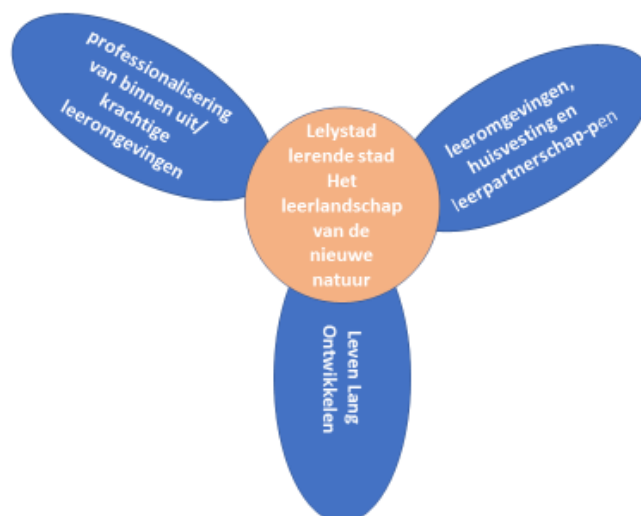
1. De basis is meer dan in orde: uitdagend onderwijs voor iedereen. Er moet sprake zijn van inclusief onderwijs met gelijke kansen op alle niveaus. Hiervoor is een aanvalsplan nodig ter versterking van onderwijsprofessionals en het bevorderen van een kwaliteitscultuur in ikc (integrale kindcentra), po, vo, mbo, die kunnen werken in aantrekkelijk vormgegeven leeromgevingen.
2. Adaptief onderwijs met wederzijdse samenwerking tussen onderwijssectoren: zij werken samen en leggen nieuwe verbindingen aan om te komen tot uitdagend, onderscheidend onderwijs in wisselwerking met de omgeving, de stad en het omliggende natuurlijke landschap. Hiervoor is verdergaande sturing nodig op een samenhangende agenda voor een Leven Lang Ontwikkelen.

3. Er is sprake van talentoptimalisatie van leerlingen op basis van hoge verwachtingen op alle niveaus, met uitdagend onderwijs en een ‘growth’ mind-set. We investeren daartoe in de continuïteit van onderwijs en zorgen ervoor dat in de randvoorwaarden adequaat wordt voorzien (huisvesting, technologie, zorgstructuur).

Er is met andere woorden een historische verandering nodig, een “systeembreuk”, om de kwaliteit van het onderwijs te vergroten en daarmee de leermogelijkheden van leerlingen te verbreden en te verdiepen. Dat is een veelomvattend vraagstuk dat niet alleen veronderstelt dat er bij elk van de afzonderlijke onderwijsonderdelen tenminste een algemeen erkend basisniveau van kwaliteit wordt gerealiseerd, ook is de ambitie dat aanzienlijk meer leerlingen een hoger ontwikkelingspeil bereiken. Daarvoor is het nodig meer samenhang te brengen tussen alle onderdelen van de onderwijsketen, zodat leerlingen soepel kunnen doorstromen.

Daarnaast is het nodig het onderwijs te ontkokeren en hogere ambities te definiëren. Het gaat om ambities met betrekking tot de professionalisering van leraren, onderwijskundig leiderschap, samenwerking van onderwijsinstellingen en hogere verwachtingen van en het aanbod aan leerlingen, gericht op onderwijs dat bijdraagt aan een duurzame toekomst van de stad. Talenten moeten maximaal de kans krijgen op ontplooiing. We bevorderen de ontwikkeling van een zichzelf versterkend systeem, een lerende cultuur, met een vernieuwde pioniersgeest. Meer en andere vormen van gepersonaliseerd en betekenisvol onderwijs kunnen een wezenlijke bijdrage leveren aan de kwaliteit van leerprocessen en de uitstraling van het onderwijs in Lelystad.

Figuur 1. Vliegwiel om te komen tot versterking van het onderwijs

Drie randvoorwaarden

Aan onderstaande randvoorwaarden moet worden voldaan om bovengenoemde ambities te kunnen realiseren.

1 Continuïteit in visie en regie: investeringen in de basis en in de verbinding

De eerste randvoorwaarde is een gedragen visie waaraan voor langere periode wordt vastgehouden. Dit is noodzakelijk om onderscheidend onderwijs op next level niveau te realiseren in Lelystad. Er moet geïnvesteerd worden in de professionalisering van leraren en een versterking van het onderwijskundig leiderschap. Als ook in een agenda voor een Leven Lang Ontwikkelen en onderwijskundige voorzieningen. Het gaat om continuïteit in een gezamenlijke focus van alle partners in de stad. De Amsterdamse Onderwijsagenda geeft hiertoe enkele beslissende inzichten.

2 Randvoorwaarde: Aantrekkelijke huisvesting en leefklimaat in de stad

De nieuwe campus en de nieuwe onderwijsconcepten hebben de potentie nieuwe onderwijsprofessionals naar Lelystad te trekken. Een belangrijke randvoorwaarde daarbij is aantrekkelijke huisvesting en een prettig leefklimaat in de stad voor docenten die zich hier vestigen en voor jongeren (ontspanning, vrije tijd, sport, cultuur).

3 Randvoorwaarde: Zorgstructuur rond de school/ wijkgerichte aanpak rond het kind

De zorgstructuur rond de school is een belangrijke randvoorwaarde voor zowel het op orde brengen van de basis als door het ontwikkelen van onderwijs. Problemen in het privéleven of de ontwikkeling van kinderen zijn van invloed op het kunnen leren en ontwikkelen. Daarom is er een goede samenwerking tussen onderwijs en zorg nodig, voor ondersteuning en zorg in en om de school. De integrale onderwijs en jeugdhulp-agenda in Rotterdam-Zuid is hierbij onze inspiratiebron.

Wat is er concreet nodig?

Meerjarig investeringsprogramma onderscheidend onderwijs

Om de ambities uit te kunnen voeren is een meerjarig uitvoeringsprogramma nodig. Om voor langere tijd deze ontwikkelingen naar een next level te stimuleren is onvermijdelijk een stevige extra inzet nodig. Er moet regie worden gevoerd, een persoon of organisatie die voor alle betrokkenen de doelen in de gaten houdt en scherp let op wat bijdraagt en wat niet, wat mist en wat mogelijk wat minder kan. Daarnaast is een grote financiële impuls noodzakelijk.

We concretiseren hier eerst de genoemde ambities in een uitvoeringsprogramma, waarbij wij een drietal hoofdcomponenten zien: 1, de professionaliseringsagenda (ambitie 1), de agenda voor Leven Lang Ontwikkelen (ambitie 2) en de gecombineerde agenda voor onderwijs, huisvesting & zorg (ambitie 3).

We prognosticeren onze lange termijn verkenning (tot 2040) voorlopig in 3 periodes van 4 jaar met een voorzichtige inschatting van de kosten. We hebben ons laten inspireren door het uitvoeringsplan 2019-2023 van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid, de Amsterdamse Lerarenagenda en de Amsterdamse mbo agenda om ons lokale programma te concretiseren. Op basis van deze programma's schatten wij in dat er jaarlijks € 4,6 mln. in het LNL- onderwijsprogramma geïnvesteerd zou moeten worden.

We concretiseren hier eerst de genoemde ambities in een uitvoeringsprogramma, waarbij wij een drietal hoofdcomponenten zien: 1, de professionaliseringsagenda (ambitie 1) [21%], de agenda voor Leven Lang Ontwikkelen (ambitie 2) [16%] en de gecombineerde agenda voor onderwijs & zorg (33%) & technologie landschap (31% (ambitie 3). Daarnaast komt nog de investering in onderwijshuisvesting.

De gemeente investeert in de onderwijshuisvesting voor het po en vo in de stad. De bouw van de campus voor een groot deel van het voortgezet onderwijs begint binnenkort (61 miljoen). Voor het primair onderwijs is een meerjarenperspectief opgesteld (43 miljoen).

Om deze investeringsprogramma's te financieren is het gewenst om naast de reguliere middelen, additionele subsidies ook investeringsmodellen te ontwikkelen in kader van *social return of investment* waarbij bij investeringen van gemeente en/of provincie in beleidsthema's voor cultuur en recreatie, economie, huisvesting, logistiek en natuur, systematisch een verplicht percentage voor educatieve en onderwijsvoorzieningen is opgenomen.

ⁱ Deze rapportage is een korte samenvatting van het eindrapport van de tafel Onderscheidend Onderwijs, Lelystad Next Level. Het eindrapport omvat een uitgebreide analyse en cijfermatige onderbouwing. In deze onderbouwing is de staat van het onderwijs in Lelystad geplaatst in een landelijke context en in een vergelijking met Almere, Amsterdam, Dronten, Helmond en Zaandam.

Lelystad lerende stad: Het leerlandschap van de nieuwe natuur

**EINDPRODUCT VAN THEMATAFEL
ONDSCHIEDEND ONDERWIJS**

Versie: 29-04-2019

Inhoud

1. Inleiding en ambities	3
2. Het Lelystadse onderwijs in 2040, een wensbeeld	5
3. Analyse	7
3.1 Voorschool	7
3.2 Het primair onderwijs in Lelystad	7
3.3 Voortgezet onderwijs	9
3.3.1 Voortgezet speciaal en praktijkonderwijs	12
3.4 Middelbaar beroepsonderwijs	12
3.5 Hoger beroeps- en wetenschappelijk onderwijs	14
3.6 Leven lang ontwikkelen.....	15
Conclusie: er is een grote inzet gewenst	15
4. Hoe realiseren we de ambities voor 2040?	16
4.1 De kwaliteit van onderwijs staat centraal	16
4.1.2 Vliegwiel: Agenda voor Leven Lang Ontwikkelen	23
4.1.3 Vliegwiel leeromgevingen, huisvesting en leerpartnerschappen	25
4.2. Drie randvoorwaarden	29
4.2.1 Continuïteit in visie en regie: investeringen in de basis en in de verbinding.....	29
4.2.2 Randvoorwaarde: Aantrekkelijke huisvesting en leefklimaat in de stad	30
4.2.3 Randvoorwaarde: Zorgstructuur rond de school/ wijkgerichte aanpak rond het kind	31
5. Wat is er concreet nodig?	32
5.1 Meerjarig investeringsprogramma onderscheidend onderwijs	32
5.2 Financiering	32
Bijlagen	34
Bijlage 1: Cijfermatige context	34
Bijlage 2 Leden tafel Onderscheidend Onderwijs.....	41

1. Inleiding en ambities

Lelystad als aantrekkelijke en duurzame stad in een natuurlijke omgeving, die financieel gezond is en zich zelfstandig ontwikkelt, dat is het doel van Lelystad Next Level. Om dit te realiseren is een versterking van het onderwijs in de stad van het grootste belang. De tafel onderscheidend onderwijs heeft met inbreng van bestuurders en onderwijsprofessionals uit de stad een strategische agenda opgesteld. We concluderen dat sprake is van achterstallig onderhoud en dat systematische investeringen nodig zijn.

Een greep uit onze bevindingen:

- Maar liefst 9% van de jongeren in het voortgezet onderwijs zit niet in Lelystad op school. Dat zijn 440 leerlingen, zo'n 14 klassen vol. Dagelijks een kleine file.
- Veel meer leerlingen dan landelijk gemiddeld krijgen een vmbo-advies (ongeveer 9 %) hetgeen mogelijk wijst op onder advisering.¹
- Er zijn teveel leerlingen in het speciaal onderwijs: 13%. Dat is drie keer zoveel als het landelijk gemiddelde. Daardoor zijn er teveel leerlingen in het reguliere onderwijs die niet de aandacht krijgen die ze verdienen. Er is bovendien geen goed onderling verkeer tussen regulier onderwijs en speciaal onderwijs.
- De continuïteit van directieleden en IB-ers in het primair onderwijs is veel te gering: 33% wisselt steeds van baan.

Wat is hier gaande? Iedereen weet dat onderwijs van groot belang is. De kinderen van nu, zijn straks de middenklasse en elite, de ondernemers van de toekomst. Een veel benoemd, maar niet in cijfers te vatten aspect is een gebrek aan eigenaarschap in het Lelystadse onderwijs. Er is teveel sprake van een 'fixed mindset', daar waar een 'growth mindset' nodig is. De collectieve ambitie van leerkrachten en schoolleiders moet worden versterkt.

De probleemstelling voor de tafel over onderscheidend onderwijs is de vraag aan welke knoppen we kunnen draaien om Lelystad een uitdagende en lerende stad te laten zijn, met het beste onderwijs voor leerlingen, studenten en docenten, in wisselwerking met ondernemers, instellingen en zorgorganisaties? Kunnen we het aanwezige potentieel van het onderwijs benutten en lerenden optimaal tot ontplooiing brengen? Education is the most powerful weapon to change the world, zei Nelson Mandela ooit. De hoogste tijd om dat vermogen in Lelystad aan te boren.

Om te komen tot een lerende stad in de nieuwe natuur, hebben we drie ambities geformuleerd:

Ambities

1. De basis is meer dan in orde: uitdagend onderwijs voor iedereen. Er moet sprake zijn van inclusief onderwijs met gelijke kansen op alle niveaus. Hiervoor is een aanvalsplan nodig ter versterking van onderwijsprofessionals en het bevorderen van een kwaliteitscultuur in ikc (integrale kindcentra), po, vo, mbo, die kunnen werken in aantrekkelijk vormgegeven leeromgevingen.

¹ In bijlage 1 figuur 5 & 6 wordt ingegaan op het verschil tussen landelijke en lokale verhouding tussen adviezen en toetsresultaten.

2. Adaptief onderwijs met wederzijdse samenwerking tussen onderwijssectoren: zij werken samen en leggen nieuwe verbindingen aan om te komen tot uitdagend, onderscheidend onderwijs in wisselwerking met de omgeving, de stad en het omliggende natuurlijke landschap. Hiervoor is verdergaande sturing nodig op een samenhangende agenda voor een Leven Lang Ontwikkelen.
3. Er is sprake van talentoptimalisatie van leerlingen op basis van hoge verwachtingen op alle niveaus, met uitdagend onderwijs en een 'growth' mind-set. We investeren daartoe in de continuïteit van onderwijs en zorgen ervoor dat in de randvoorwaarden adequaat wordt voorzien (huisvesting, technologie, zorgstructuur).

De opzet van de tekst

In hoofdstuk 2 schetsen we het onderwijs in de stad zoals we dat voor ons zien in het jaar 2040. Dit is wat we de komende jaren nastreven. In hoofdstuk 3 geven we weer hoe de situatie nu is. In hoofdstuk 4 gaan we na wat er nodig is om de gestelde doelen te halen en de gewenste situatie te verwezenlijken. In hoofdstuk 5 benoemen we de noodzakelijke investeringsagenda. In bijlage 1 zijn enkele data opgenomen om de context van het onderwijs in Lelystad te duiden.

2. Het Lelystadse onderwijs in 2040, een wensbeeld

In 2040 bloeit het onderwijs in Lelystad, dat is verweven met en wordt gedragen door de stad. Lelystedelingen zijn hier trots op en voelen zich medeverantwoordelijk om de permanente vernieuwing van zowel het initiële onderwijs als het leven lang ontwikkelen vorm te geven. Lelystad is een lerende stad, die optimaal gebruik maakt van zijn natuurlijke leeromgeving.

De stad is rijk aan inspirerende en uitdagende onderwijsconcepten, waarover een stimulerende dialoog wordt gevoerd. De stedelijke visie op de samenhang en verbinding tussen leerprogramma's zit in onze haarvaten en biedt alle ruimte aan de leerlingen en volwassenen om zichzelf te ontwikkelen. De aansluiting tussen onderwijssoorten is naar inhoud, niveau en pedagogisch-didactische werkwijzen uitstekend. Een goed leerklimaat en een goede omgang van professionals, leerlingen en ouders met elkaar is een vanzelfsprekend onderdeel van het onderwijs. Een gezamenlijke visie geeft structuur en verbondenheid aan het onderwijs.

Het onderwijs maakt gebruik van de leerrijke natuurlijke omgeving die de stad eigen is. Middels de dynamische lokale economie en het toerisme, waaronder het vliegveld en de Marker Wadden, is het verbonden met de rest van het land en de wereld. Ook ontwikkelingen op het gebied van wonen en de kustlijn bieden inspirerende vraagstukken voor het onderwijs. Doordat de lokale ontwikkelingen zo verweven zijn in het onderwijs, zien de Lelystadse leerlingen een toekomst voor zichzelf in de stad en voeden onderwijs en samenleving elkaar.

De kern van de onderwijsconcepten richt zich op het aanbrenge van leerdoelen uit meerdere domeinen, waarbij ook vakoverstijgende en hogere-orde dimensies in samenhang worden geïntegreerd. De docenten zijn hierin toegerust, als architect en regisseur van leerprocessen die ze zelf begeleiden. Zij ontwerpen en verzorgen leerdoelgericht en domein-overstijgend onderwijs en ontwikkelen daartoe hun pedagogische en didactische vaardigheden, zowel zelfstandig als in teamverband.

Lelystad is de stad waar het ambacht van onderwijsprofessionals alle ruimte krijgt. Iedere professional leert een leven lang. Zij hebben de ruimte om de eigen competenties te ontwikkelen, het eigen gedrag te leren sturen en dit altijd in verbinding met de omgeving.

Het is de taak van het onderwijs om leerlingen en studenten te begeleiden in deze zoektocht door voldoende structuur te bieden en hen bewust te maken van hun eigen referentiekader, zodat ze meer zicht op zichzelf en de wereld rondom hen heen kunnen krijgen en er kritisch naar kunnen kijken. Hiér wil je als onderwijsprofessional graag werken.

Lelystad is een toonaangevend landelijk kennis- en expertisecentrum voor inclusie in het onderwijs. Met gebruik van pedagogische en technologische concepten en methodieken worden onderwijsprofessionals dichtbij en op afstand gefaciliteerd. Separate specialistische voorzieningen voor speciaal- en praktijkonderwijs zijn beperkt in omvang omdat ze minder nodig zijn.

Zoals overal gaat het leren zelf met vallen en opstaan. Er wordt geëxperimenteerd en worden vanzelfsprekend ook fouten gemaakt. Dat leidt niet tot procedureel geneuzel, maar er wordt voldoende ruimte geboden om ervan te leren. De onderwijscultuur honoreert verschillen van inzicht en kan omgaan met tegenspraak.

Lelystad verstaat dus de tijdgeest van de 21ste eeuw. Het onderwijs is maatschappelijk ingebed in economie en samenleving, en kent directe verbindingen met de wereld van natuur en milieu, kunst en cultuur, en ook van sport en ontspanning. Dit motiveert niet alleen leerlingen en studenten maar past bij de trend dat zij steeds vaker op zichzelf en hun eigen sociale netwerken zijn aangewezen.

Voortgedreven door nieuwe technologische mogelijkheden kent de stad een rijk onderwijsaanbod met een aantal unieke en uitdagende leerconcepten. Hierin wordt geïnvesteerd. De schaal van het onderwijs op de campus, scholen in de wijk en thuis maakt onderlinge kruisbestuivingen mogelijk. Ook onderwijsprofessionals elders in Nederland en vanuit de hele wereld willen graag samenwerken met dit lokale ecosysteem dat nog steeds de pioniersgeest en ambachtelijkheid van het eerste begin ademt.

Zo is Lelystad er in 2040 in geslaagd om in 20 jaar de achterstand die de stad had in het opleidingsniveau van de beroepsbevolking en de 'mismatch' op de arbeidsmarkt te doorbreken. Lokaal ontwikkelde onderwijsconcepten hebben hun kwaliteit bewezen om ook de laagst geschoolden mee te nemen in het leven lang ontwikkelen. Deze stad met haar belangrijke emancipatorische opgave is in staat gebleken om met voldoende samenhangend politiek en maatschappelijk ondernemerschap het lerend vermogen van iedereen te verhogen.

3. Analyse

Om te weten wat nodig is om de geschetste werkelijkheid in 2040 te halen, beschrijven we eerst de huidige situatie. In Bijlage 1 wordt hiervan een cijfermatig overzicht gepresenteerd.

3.1 Voorschool

Voor peuters is er de voor- en voerschoolse educatie (vve). Door deelname aan voor- en voerschoolse educatie lopen jonge kinderen met een mogelijke taalachterstand een substantieel deel van hun achterstand in. Doorslaggevend voor de effectiviteit is de kwaliteit van de uitvoering van het programma. Het belangrijkste bestanddeel van die kwaliteit is hoogwaardige interactie met kinderen. Alle voerscholen werken momenteel met het programma Kaleidoscoop.

Het huidige aanbod is gevarieerd, er wordt op kleine schaal spelenderwijze geleerd. Professionals van voerschoolse voorzieningen zijn doorgaans actief in het ontwerpen van rijke spelsituaties, waarin jonge kinderen, vanuit hun nieuwsgierigheid, gestimuleerd worden in de ontwikkeling van hun zelfsturing ('executieve functies') én in de ontwikkeling van hun cognitieve vaardigheden. GO! kinderopvang is momenteel de enige aanbieder van voerschool in de stad.

In de voerschoolse educatie in Lelystad zien we dat er uitstekende resultaten worden geboekt, maar dat het effect in de eerste groepen van het basisonderwijs niet verder groeit c.q. stagneert. In integrale kindcentra wordt gewerkt aan een pedagogisch klimaat vanaf de peuters tot het einde van de basisschool. Ook is een ikc een vindplek voor ouders voor wanneer ze vragen hebben, ook als hun kind (nog) geen gebruik maakt van het aanbod in het ikc. In Lelystad zijn een aantal scholen onderdeel van een ikc. Er is variatie in de wijze waarop de samenwerking tussen de verschillende partijen is georganiseerd, er al dan niet sprake is van een doorgaande leerlijn en verschil in aanbod in het ikc. IKC Warande is een voorbeeld waar een doorgaande leerlijn is gerealiseerd. Soms is ook de huisvesting ondersteunend hieraan, zoals bij de Warande en de scholen in MFA Atolplaza.

3.2 Het primair onderwijs in Lelystad

Lelystad heeft 37 basisscholen. Er zijn drie schoolbesturen met meerdere scholen in de stad; Stichting SchOOL (openbaar, 20 scholen), SCPO (protestants-christelijk 7 scholen) en SKO (katholiek, 5 scholen)². Naast de drie grote schoolbesturen bestaan in Lelystad nog 5 "eenpitters", dit zijn scholen van schoolbesturen met meerdere scholen, waarvan één in Lelystad is gevestigd, of scholen die zelfstandig functioneren onder een bestuur met één school. De omvang van de basisscholen is tussen 75 en 394 leerlingen.

In Lelystad is momenteel sprake van een tekort aan leraren. Scholen met een complexe leerlingenpopulatie worden bovendien harder getroffen door het lerarentekort. Waar continuïteit en goede onderwijskwaliteit het meest noodzakelijk zijn, blijken deze voorwaarden het moeilijkst te

² Zowel stichting SchOOL als SCPO hebben ook nog een school voor speciaal basisonderwijs in Lelystad.

realiseren. Lelystad telt een aantal scholen met fors meer leerlingen met een leerachterstand dan landelijk gemiddeld. Deze leerlingen arriveren veelal met een aanzienlijke taalachterstand op de basisschool en zijn vaak afkomstig uit sociaal zwakkere thuisomgevingen en hebben vaak ook een sociale achterstand. Ook de 'niet-ikc-scholen' zijn natuurlijk vindplaats voor ouders. Zij werken met pedagogische medewerkers en/of werken met het programma "sterk in de klas".

Kwaliteit onderwijs onder landelijk gemiddelde

De meeste scholen vallen onder het basistoezicht van de onderwijsinspectie. De basiskwaliteit is op deze scholen in orde. De uitdaging op kwaliteit wordt echter helder als we Lelystad vergelijken met de rest van Nederland op basis van de eindoordeelen van de onderwijsinspectie. Voor de meeste scholen geldt weliswaar dat het eindoordeel over de kwaliteit van de onderwijsinspectie voldoende is (82,9%), maar afgezet tegen het landelijke gemiddelde (97,1%) blijkt Lelystad flink af te wijken.

Een belangrijke randvoorwaarde die nu te weinig aanwezig is of zelfs ontbreekt, is continuïteit. Leerlingen wisselen vaak van school, bijvoorbeeld door verhuizing of shopgedrag van ouders. Iedere onderbreking door wisseling van school onderbreekt het leerproces en kost veel tijd voor een kind en onderwijsprofessional en geeft een veranderende dynamiek in de klas. Daarmee zet het de kwaliteit onder druk. Maar ook personeel wisselt van school en ook dat verstoort de continuïteit. Deze wisselingen, van zowel leerlingen als personeel, komen in Lelystad substantieel vaker voor dan landelijk. Tegelijk zien we ook teamleden die langdurig aan een school zijn verbonden. Dat geeft continuïteit, maar ook hier is het de uitdaging de professionele cultuur zo vorm te geven dat het onderwijs tijdig kan inspelen op een veranderende populatie.

Taal-/leesonderwijs vraagt blijvend aandacht

De meeste leerlingen beheersen het fundamenteel niveau mondelinge taalvaardigheid, maar dit geldt niet voor het streefniveau. De invloed van de school op vooral de spreekvaardigheid van leerlingen is aanzienlijk. Driekwart van de scholen heeft het basisaanbod voor alle leerlingen voor technisch lezen op orde; voor spelling is dit landelijk 80%. Vooral het onderwijs aan en de ondersteuning van de zwakke lezers en spellers kan beter. Aangezien deze doelgroep in Lelystad groter is dan het landelijke gemiddelde is permanente inzet op taal en lezen cruciaal. Hierbij is voldoende budget voor vroegschoolse educatie en onderwijsachterstandenbeleid essentieel.

Techniek en begrijpend lezen

Twee basisscholen zijn aan de slag gegaan met het project 'Vliegwielen voor begrijpend lezen'. Leerlingen kregen onderzoekende en ontwerpde opdrachten in de wereld van techniek en maakten vervolgens over dit onderwerp gevarieerde taal oefeningen. Na afloop van het project bleek dat ze net zo goed in begrijpend lezen waren geworden als leeftijdsgenoten die op reguliere wijze werden onderwezen én dat ze ook nog het een en ander hadden opgestoken over techniek.

Veel leerlingen met een ondersteuningsbehoefte

Het aandeel leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in de basisschool bedraagt landelijk naar schatting bijna 9%. Dit is een substantieel aantal leerlingen. De komende jaren wacht ons in Lelystad een

flinke opdracht, omdat nog meer kinderen dan landelijk gebruik maken van onze specialistische voorzieningen. Het Samenwerkingsverband primair onderwijs Lelystad Dronten (SWV) moet ervoor zorgen dat de landelijke deelnamepercentages voor S(B)O op 1 oktober 2022 zijn gehaald. In de praktijk betekent dit dat er ongeveer 70 kinderen minder dan in 2018 gebruik kunnen maken van het Speciaal Basisonderwijs (2%) en ongeveer 75 kinderen minder van het Speciaal Voortgezet Onderwijs (1,58%). Gezien de relevante trends en factoren (zoals lerarentekort, hoog deelnamepercentage, onderwijskwaliteit, relatief veel multi-probleemgezinnen, dalende budgetten en leerlingenkrimp) realiseert het SWV zich dat dit een flinke opdracht is en dat de noodzaak voor samenwerking groot is.

Huisvesting

Veel van de bestaande schoolgebouwen in de stad zijn in de jaren 70 en 80 gebouwd, in de tijd van opbouw en snelle groei. In toenemende mate voldoen deze gebouwen niet meer aan de eisen van deze tijd. Zowel voor wat betreft technische eisen als functionele eisen. Door krimp van het aantal kinderen in de basisschoolleeftijd is daarnaast sprake van steeds meer leegstand, veelal versnipperd over de verschillende schoolgebouwen. Deze ontwikkelingen zorgen er voordat de kosten van onderwijshuisvesting steeds meer uit de pas gaan lopen met de rijksinkomsten die hiertegenover staan. Dit kan ten koste gaan van de beschikbare middelen voor het onderwijs zelf.

Overgang po-vo

In lijn met het bovenstaande is het misschien niet verwonderlijk dat Lelystad aan het eind van de po (juist voor de overgang naar het vo) op een aantal indicatoren anders scoort dan de rest van Nederland. Zo zijn de scores van de centrale eindtoets lager, is het aantal leerlingen dat een havo- of vwo-advies krijgt lager en is het percentage leerlingen dat een vmbo-advies krijgt hoger ten opzichte van het percentage leerlingen dat een score op de eindtoets haalt die hiermee overeenkomt. Om meer inzicht in te krijgen zou nader onderzoek gedaan moeten worden naar de vraag of er van onder-advisering bij onderwijsprofessionals sprake is.

3.3 Voortgezet onderwijs

Het vo in Lelystad omvat vier middelbare scholen. De drie SVOL-scholen zijn in een transitieproces naar een nieuwe campus met twee clusters, het vmbo en havo/vwo cluster. De drie scholengemeenschappen kennen samen ruim 3.700 leerlingen.

Doelstelling van de clustervorming is het verbreden van het keuze-aanbod door schaalvergroting, ruimte bieden aan docenten om vergaande onderwijsontwikkeling en innovatie vorm te geven, versterken van de continuïteit, samenwerking met partners en verhogen van de onderwijskwaliteit.

Met het sterke groene vmbo-onderwijsaanbod van Aeres heeft Lelystad een adequaat vo-onderwijsaanbod toegesneden om jongeren optimale kansen te bieden. Aeres-vmbo Lelystad is een snel groeiende groene vmbo- school met inmiddels 500 leerlingen. De relatief kleine omvang van de school blijkt voor veel ouders aantrekkelijk, relatief vaak ook voor leerlingen die extra ondersteuning nodig

hebben. Binnen Aeres-vmbo probeert men passend onderwijs waar te maken door middel van een specifieke zorgstructuur en onderwijsklimaat.

De onderwijsinspectie heeft over het algemeen een basis/voldoende oordeel over de vier vo scholen in de stad.

Vergeleken met de landelijke cijfers is de deelname aan havo-leerjaar 3-5 en vwo-leerjaar 3-6 van leerlingen uit Lelystad laag: vwo landelijk: 18%, Lelystad: 12%; havo landelijk: 17%, Lelystad: 12%. Opvallend is dat bij de Rietlanden, Aeres en Arcus de onderwijspositie in het derde jaar in vergelijking met het advies van het po significant hoger ligt (dat wil zeggen dat in de derde klas van het voortgezet onderwijs meer leerlingen zijn beland in een hoger onderwijsniveau/onderwijstype dan het schooladvies dat ze het eind van de basisschool kregen).

Het vo in Lelystad kent daarbij enkele sterke uitdagingen: segregatie in het onderwijs en gedrag van ouders en leerlingen dat het onderwijs verstoort. Een teken van segregatie in het onderwijs in Lelystad is het aantal leerlingen uit Lelystad dat buiten de stad een vo-opleiding volgt: 440 (2018). Op een totaal van 4.797 is dit een opvallend groot aandeel (9%). Het overgrote deel, 295 leerlingen, volgt havo, vwo of gymnasium buiten de stad. Daar waar het heel specifieke opleidingen of denominaties betreft, die niet in Lelystad aangeboden kunnen worden, is dit misschien onvermijdelijk. Voor het draagvlak van de onderwijsinfrastructuur in de stad is het echter onwenselijk dat leerlingen om andere redenen elders naar het vo gaan. Onderzoek zal worden verricht naar de motieven van leerlingen en hun ouders die vo of mbo buiten de stad te volgen.

Een andere grote opgave die niet alleen bij het onderwijs ligt, maar wel het onderwijsproces en het klimaat op school flink kan verstoren is het gedrag van ouders en leerlingen: er is te vaak sprake van storend gedrag in de les, in de school en op het schoolplein. Leerlingen gebruiken grof taalgebruik, inclusief bedreigingen, net als sommige ouders. Daarnaast is er soms ook sprake van geweldsincidenten, die vaak een resultaat zijn van de escalatie van eerder verstoorde verhoudingen tussen betrokkenen. In veel gevallen ligt de oorzaak van afwijkend gedrag in de persoonlijke leefwereld van de leerlingen, maar een gedegen gezamenlijke basis ontbreekt dusdanig dat het belemmerend werkt voor het verzorgen van goed onderwijs. In dit licht is het misschien niet vreemd dat de schooluitval omvangrijk is. We zien al jaren dat het aantal voortijdig schoolverlaters in Lelystad boven het landelijk gemiddeld is³.

³ Zie bijlage 1 tabel 6

Het PORTEUM

De SVOL is sinds 2015 gestart met vernieuwing van haar onderwijs parallel aan de campus-ontwikkeling. Via bijgaande links is de ontwikkeling van het visietraject dat gestart is in 2015 voor het vmbo cluster en het havo -vwo cluster te volgen.

vmbo cluster

- 1 Het vmbo op de tekentafel [1 Advies cluster vmbo \(december 2015\)](#).
- 2 ["Dit is ons verhaal" – Het nieuwe vmbo voor Lelystad \(juli 2017\)](#)
- 3 ["Dit is ons verhaal" – het nieuwe vmbo voor Lelystad \(juni 2018\)](#)

havo vwo cluster

http://www.svol.nl/wp-content/uploads/2016/01/Advies_rapport_havo_vwoHR.pdf
[Cluster havo/vwo: Ons Verhaal \(februari 2018\)](#)

De campus voor de SVOL heeft alles in zich om door te ontwikkelen tot één aantrekkelijke scholengemeenschap, met innovatief onderwijs dat verweven is met de stad. De inhoudelijke programmering kan ook worden beschouwd als een middellange termijn investering om meer jongeren toe te leiden naar hbo en wo en een sterk beroepsonderwijs in de stad te ontwikkelen.

Het vmbo-cluster

Leidmotief voor het vmbo-cluster is "Leren met ruggengraat", waarbij het stellen van doelen, regie voeren over je eigen leerproces en reflecteren op het eigen gedrag centraal staan. Het gaat hier om issues zoals: Wat is nodig voor een rijke en gevarieerde leeromgeving waarin jongeren verschillende ervaringen opdoen, plezier hebben in het ontdekken van nieuwe dingen, talenten ontwikkelen en keuzes maken, zichzelf kunnen sturen en oefenen in uiteenlopende situaties ter voorbereiding op volwassen functioneren in de samenleving.

Het havo-vwo cluster

In het cluster havo/vwo wordt in het kerncurriculum invulling gegeven van drie pijlers: Kennis - presteren op niveau; Eigenaarschap - regie leren voeren; Motivatie - eigen talenten ontdekken. Daarbij richten leerlingen zich voor 80% van de tijd op school op de kerndoelen en eindtermen die wettelijk verplicht zijn (de kern), en voor 20% op andere leerinhouden die van belang worden geacht.

3.3.1 Voortgezet speciaal en praktijkonderwijs

In Lelystad is sprake van een grote toestroom naar het speciaal en praktijkonderwijs. Met 13,4% praktijk- en voortgezet speciaal-onderwijs wijkt Lelystad sterk af van het landelijk gemiddelde en de referentiegemeenten zoals Almere, Amsterdam, Dronten, Helmond en Zaanstad.⁴ Dit is in tegenstelling tot het basisonderwijs en speciaal onderwijs, waarbij Lelystad slechts licht afwijkt. Het lijkt erop dat kinderen in het basisonderwijs langer in het regulier onderwijs blijven, maar in het vo toch doorverwezen worden naar het speciaal onderwijs. In andere plaatsen proberen ouders te voorkomen dat kinderen naar het speciaal onderwijs gaan. In Lelystad is het omgekeerde het geval. Het imago en de propositie van het speciaal onderwijs zijn overigens bijzonder goed. Ook het onderwijsaanbod aan de leerlingen is van goede kwaliteit. Echter, dit leidt vooralsnog niet tot terugstroom naar regulier onderwijs, deze is verwaarloosbaar klein.

Zowel het po als vo in Lelystad heeft hierdoor in het kader van het passend onderwijs een (grote) vereveningsopdracht. De vereveningsopdracht komt voort uit de aanname van gelijke verdeling van onderwijsbehoeften over het land. Lelystad wijkt vooral in het voortgezet onderwijs sterk af van het landelijk beeld. Het grootste deel van de kinderen en jongeren zou terecht moeten kunnen in regulier onderwijs en men zou terughoudend(er) moeten zijn jongeren in het speciaal onderwijs of in een speciale setting te plaatsen. Daarnaast is de relatief lange verblijfsduur in het speciaal en praktijkonderwijs een aandachtspunt.

3.4 Middelbaar beroepsonderwijs

De mbo-studenten uit Lelystad verspreiden zich vooral over vier roc 's: Deltion (Zwolle 17,45%), Landstede (Harderwijk en Lelystad⁵ 25,24%), ROC van Amsterdam (4,67%) en ROC van Flevoland (Almere en Lelystad 38,2%).⁶

Veel jongeren met een hogere vooropleiding in het vo lijken de keuze te maken onderwijs te volgen buiten Flevoland. De jongeren die wel instromen op het ROC van Flevoland, stromen vaak door naar een hoger niveau. Het ROC van Flevoland is landelijk gezien het meest succesvol in het laten doorstromen van studenten naar een hoger mbo-niveau. In 2015/2016 was dit 53%, bij een landelijk gemiddelde van 42,5 %⁷. De doorstroom naar het hbo stukt echter.

Het ROC van Amsterdam en het ROC van Flevoland vormen een bestuurlijke eenheid. Er is door hen een samenwerkingscollege gevormd ROC SCALA (Samenwerkingscollege Amsterdam Lelystad Airport) bij het vliegveld. Het opleidingsaanbod van het MBO College Lelystad wordt afgestemd op het aanbod van het

⁴ Bron: ministerie van OC&W, mbo regioscanner

⁵ Landstede heeft een kleine mbo vestiging in Lelystad op het terrein van Zorg en Welzijn

⁶ Bron: OCW mbo-regioscanner

⁷ Bron: OCW mbo-regioscanner

MBO College Almere. Hierdoor volgen veel studenten uit Almere onderwijs in Lelystad en omgekeerd, bijvoorbeeld luchtvaartdienstverlening in Lelystad en elektrotechniek in Almere.

Het MBO College Lelystad heeft de afgelopen jaren een positieve ontwikkeling doorgemaakt waarbij ook het ambitieniveau omhoog is gegaan. De samenwerking met het ROC van Amsterdam heeft deze lokale ontwikkeling versterkt. Doorgaans gaat het om kleinschalig onderwijs, waarbij de ontwikkeling van de studenten centraal staat. De meeste studenten volgen een opleiding in de sectoren Zorg & Welzijn, Handel & Ondernemen, Zakelijke dienstverlening, Techniek & Technologie.

Het MBO College Lelystad biedt, in samenwerking met het speciaal en praktijkonderwijs, het vo en het Werkbedrijf Lelystad, kwalitatief hoogwaardig onderwijs voor niveau 1 en 2 in het mbo. Daarbij is binnen de ketensamenwerking “kansverdienende jongeren” het RIF Lelytalent ontwikkeld, dat zich richt op de scholing en plaatsing van relatief kansarme jongeren. Dit is gezien de samenstelling van de populatie van groot belang.

Het onderwijsaanbod en de samenwerking met het bedrijfsleven voor het mbo heeft door onder meer de PPS'en (RIF Techpack, Rif Lelytalent, RIF Aviation en RIF Circulaire Economie) de potentie in zich onderscheidend onderwijs in de stad en regio aan te bieden.⁸ Met het practoraat ‘Circulaire economie’ dat ontwikkeld wordt, krijgt het MBO College Lelystad naar verwachting een samenwerkingsverband dat zich richt op ondernemerschap in de nieuwe economie.

Uit de kwaliteitsagenda van het MBO-College Lelystad:

Een belangrijke ambitie is om het beroepstalent, dat nu de stad verlaat voor een opleiding elders, voor de stad te behouden. Een mbo-school die bindt, vakmanschap helpt ontwikkelen en aansluit op de groeiende vraag naar wendbare vakmensen draagt bij aan een positieve zelfbewuste identiteit voor stad en regio. Er wordt intensief samengewerkt met de gemeente Lelystad, met het voortgezet onderwijs, met de luchthaven en de omliggende bedrijven. Het MBO College wil zich ontwikkelen tot een “community hub”. Het ontsluiten van de luchthaven Lelystad zal een essentiële bijdrage aan de identiteitsvorming leveren.

Het MBO College Lelystad werkt aan verdere profilering via drie opleidingsstromen: de startroute (entree en servicemedewerker), routes gericht op vakmanschap (ict, bouwtechniek, mobiliteit, dienstverlening) en de plusroute (opleidingen in bouw/infra op niveau 4; administratief en juridisch, welzijn en assisterende beroepen in de gezondheidszorg). De verschillende onderwijsteams in de drie stromen werken in samenspraak met studenten en partners op de arbeidsmarkt aan hun eigen invulling van goed onderwijs. In het mbo-college vormt de gerichte aandacht voor de het pedagogisch-didactisch handelen van de docententeams (meesterschap) de basis voor de kwaliteitscultuur. Naast de 3 genoemde routes is er nog een route gericht op luchthaven gerelateerd onderwijs in samenwerking met MBO College airport (SCALA).

⁸ PPS: publiek private samenwerking; RIF: regionaal investeringsfonds.

De inhoudelijke programmering van het mbo onderwijs, aangejaagd door een aantal RIF's, is een middellange termijn investering om meer jongeren en werkenden toe te leiden naar hbo en wo en een sterk beroepsonderwijs in de stad aan te bieden. Een aandachtspunt hierbij dat het studentenvolume in het mbo in Lelystad te laag is om een verscheidenheid aan opleidingen van goede kwaliteit te kunnen bieden. Hiervoor is een zeker volume nodig. Het is wenselijk dat een groter deel van de Lelystadse mbo-studenten hun opleiding volgen bij de in Lelystad gevestigde mbo instellingen, het MBO College Lelystad, Scala en Landstede vestiging Lelystad (zorg). Om te komen tot een volledig en goed onderwijsaanbod is het noodzakelijk de focus vooral te richten op de hogere niveaus binnen het mbo met perspectief op doorstroom naar het hbo. De reeds gestarte samenwerking met de SVOL en Aeres VMBO kan behulpzaam zijn om de vo- en mbo- opleidingen geïntegreerd aan te kunnen bieden.

Naast het bieden van onderwijs dat aansluit bij het niveau van de studenten, doorgroeimogelijkheden en kansen op de arbeidsmarkt moet ook het mbo omgaan met zaken van buiten het onderwijs die hun weerslag krijgen in de school. Een opstapeling van sociale problematiek uiteenlopend van beperkte vaardigheden en gedragsproblemen tot gebroken gezinnen, chronische armoede, schulden, verslaving, criminaliteit in de directe omgeving hebben invloed op het gedrag in de school, verzuim en voortijdig schoolverlaten. Het advies uit het WRR rapport "vertrouwen in de school" ⁹ is opgevolgd bij het mbo College Lelystad. Kernbegrippen uit het rapport "structuur en verbondenheid" zien we terug in de wijze waarop het mbo college in de stad functioneert. Deze aanpak heeft zijn vruchten afgeworpen.

3.5 Hoger beroeps- en wetenschappelijk onderwijs

Het aantal studenten hbo en wo in Lelystad is in de periode 2001-2018 gegroeid met respectievelijk 36% (hbo) en 20% (wo). Als we dit afzetten tegen het landelijke beeld 2001-2018 zien we een groei van 45% (hbo) en 65% (wo). Het is niet aannemelijk dat de populatie in Lelystad qua talenten en intelligentie dusdanig afwijkt van het landelijk gemiddelde dat deze grote afwijking van het landelijk beeld verklaarbaar is.

De gemeente Lelystad wil daarom graag het onderwijsveld in de stad verbreden met hoger beroepsonderwijs.¹⁰ Sinds 2010 is de Hogeschool Windesheim gestart in Flevoland. Tot op heden is de oorspronkelijke doelstelling van het hbo om onderwijs in traditionele vorm aan te bieden in Lelystad (via bijvoorbeeld twee niches, zoals watermanagement en werktuigbouwkunde) nog *niet* van de grond gekomen. De betrokkenheid en naamsbekendheid van Windesheim in Lelystad is de afgelopen jaren sterk gegroeid. Dat is terug te zien in de instroom uit Lelystad, die groeide van 124 studenten in 2012 naar 254 in 2018. De samenwerking tussen het lokale onderwijsveld en Windesheim door verdere afstemming biedt perspectieven om de slaagkansen in het hbo te verhogen.

Windesheim is betrokken bij diverse trajecten in de stad. Voor het havo-vwo cluster en het mbo is het een van de partners om kansrijke allianties voor uitwisseling en doorstroom te realiseren. Voor de studenten

⁹ Advies WRR rapport : "Vertrouwend in de School" Amsterdam 2009

¹⁰ De interdepartementale commissie Lelystad heeft in haar advies uit 1987 al vestiging van middelbaar en hoger onderwijs in Lelystad als beleidsimpuls geadviseerd.

afkomstig uit Lelystad biedt de nabijheid van een volwaardige hogeschool in Almere een goede mogelijkheid om in Lelystad woonachtig te blijven.

Ook de Aeres Hogeschool, gevestigd in Dronten en Almere is betrokken bij de stad. Er wordt geen privaat hoger beroepsonderwijs in de stad aangeboden.

3.6 Leven lang ontwikkelen

Het vraagstuk van een leven lang ontwikkelen heeft betrekking op de professionaliseringstrajecten in de verschillende fases van de carrière van de docenten, de betekenis die het lokale bedrijfsleven en maatschappelijk middenveld en de onderwijsinfrastructuur bieden voor zowel het formele als informele leren.

Afgezien van de docenten zelf, is er nóg een belangrijke rol weggelegd voor het onderwijs, namelijk om bij te dragen aan het vormgeven van een visie en beleid gericht op een leven lang ontwikkelen in de stad. Dat is een grote uitdaging gezien de kwetsbaarheid en geringe veerkracht van de bevolking. Daar komt bij dat het roc in de stad de afgelopen jaren de filosofie heeft gekend zich exclusief te richten op het initiële onderwijs. Pas sinds het recente mbo-bestuursakkoord (van februari 2018) is die koers veranderd en bestaat er meer aandacht voor post-initieel onderwijs.

De afgelopen jaren was er vrijwel steeds een pendeloverschot vanuit Lelystad naar Amsterdam en Schiphol. De pendelstromen zijn de afgelopen jaren gewijzigd. Nog steeds werken er veel Lelystedelingen buiten Lelystad, met name in Amsterdam, Almere en Schiphol, maar het pendeloverschot bestaat niet meer. De werkgelegenheid in Lelystad is gegroeid en zal naar verwachting nog verder toenemen omdat Lelystad de logistieke mogelijkheden heeft voor ruimte-intensieve bedrijfsactiviteiten waar op andere locaties in de MRA geen ruimte meer voor beschikbaar is.

Mensen moeten gemakkelijker kunnen overstappen van niet-werkend naar werkend en tussen banen in verschillende sectoren. Dit is overigens ook een belangrijk uitgangspunt van het *House of Skills* dat in de MRA wordt ontwikkeld. Het stimuleren van goed werkgever- en werknemerschap past ook binnen deze aanbeveling om te komen tot gedeelde verantwoordelijkheden voor voldoende wendbaarheid en duurzame inzetbaarheid op langere termijn.

Conclusie: er is een grote inzet gewenst

De relatief grote inspanning die in het verleden is gedaan om kwetsbare jongeren te ondersteunen heeft resultaten geboekt. Dit lijkt echter ten koste te zijn gegaan van contextrijk onderwijs voor de brede populatie. De stad blijft achter bij de landelijke trend naar meer hoger opgeleiden. Dit gaat ook ten koste van de innovatiekracht en van de aantrekkelijkheid als vestigingsfactor voor bedrijven, waarmee de cirkel rond is: laag opleidingsniveau – matige werkgelegenheidskansen. Om de aanwezige talenten optimaal tot ontplooiing te laten komen is er een grotere inspanning van het onderwijs en de samenleving in Lelystad nodig, meer dan in gemeenten waar het opleidingsniveau van de beroepsbevolking in evenwicht is met de landelijke gemiddelden.

4. Hoe realiseren we de ambities voor 2040?

4.1 De kwaliteit van onderwijs staat centraal

Lelystad heeft behoefte aan kwalitatief hoogwaardig onderwijs. Daartoe is het van belang de ijkpunten in het onderwijs tegen het licht te houden. Deze ijkpunten reiken verder dan de hoogte van de resultaten voor taal en rekenen. Het gaat om de maatschappelijke opdracht van scholen: welke brede onderwijsdoelen willen we nastreven met ons onderwijs om alle leerlingen voor te bereiden op de toekomst? Op welk niveau? Welke benchmarks kunnen ons daarbij helpen? Vanuit een gedeeld beeld kunnen besturen, scholen en opleidingen hieraan meer doelgericht inhoud geven.

Wij hebben in deze verkenning drie ambities geformuleerd:

1. De kwaliteit van het onderwijs is meer dan op orde.
2. Er is sprake van adaptief onderwijs met afstemming van wederzijdse verwachtingen.
3. We verhogen de verwachtingen van en versterken het imago van het onderwijs.

Het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs en het bevorderen van de onderlinge samenwerking om te zorgen voor goede randvoorwaarden vormen de rode draden bij het realiseren van deze ambities. Goed onderwijs staat of valt vervolgens bij kwalitatief goede en gemotiveerde docenten die werken in professioneel werkende teams in scholen. Docenten kunnen hun werk alleen goed uitvoeren als zij de capaciteiten van hun leerlingen kennen en hen daarop kunnen aanspreken zodat ze hun persoonlijke ontwikkeling volledig kunnen stimuleren.

Docenten moeten goed worden toegerust om hun onderwijs blijvend te vernieuwen en daarmee hun leerlingen optimaal te bedienen. Het ministerie van OCW definieert toerusting in een verkennende toekomstanalyse als volgt: 'Onderwijs leert mensen zich te ontwikkelen: de juiste keuzes te maken, het heft in eigen hand te nemen en zichzelf te ontplooien. Het onderwijs is ook een plek waar mensen leren samenleven en leren vanuit de ontmoeting met anderen. Het onderwijs kent een brede opdracht: kwalificatie, socialisatie en vorming' (Min OCW, 2017). Het fundament voor het boeken van resultaten wordt gelegd in kwalitatief goed onderwijs in de voor- en basisschool. Deze lijn wordt doorgetrokken in het algemeen vormend en beroepsvormend onderwijs op de middelbare school en het vervolgonderwijs, dat ook van meer dan gemiddeld niveau moet zijn. Alleen wanneer de basis op orde is, is er ruimte voor vernieuwing en innovatie van het onderwijs. De onderwijsvernieuwing kent vele vormen, maar moet er uiteindelijk toe leiden dat het onderwijs zich goed weet te verstaan met de verwachtingen van ouders, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven in de stad.

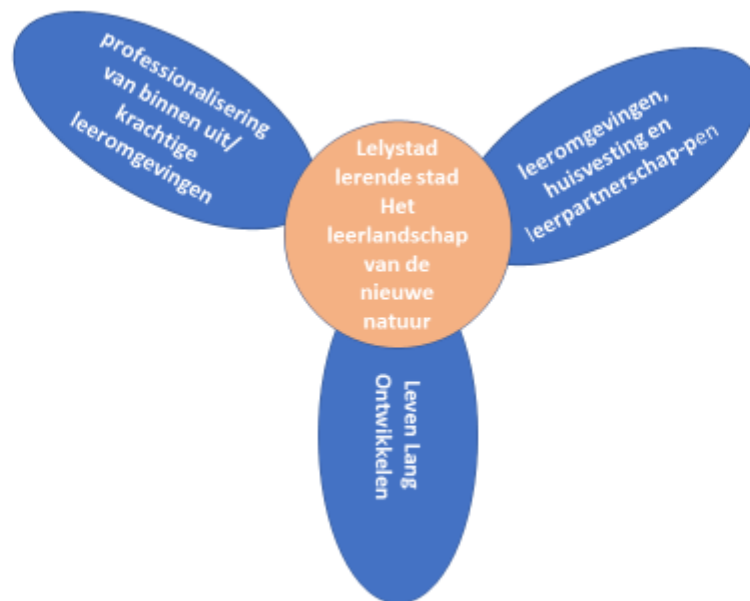

Er is daarom een historische verandering nodig, een “systeembreuk”, om de kwaliteit van het onderwijs te vergroten en daarmee de leermogelijkheden van leerlingen te verbreden en te verdiepen. Dat is een veelomvattend vraagstuk dat niet alleen veronderstelt dat er bij elk van de afzonderlijke onderwijsonderdelen ten minste een algemeen erkend basisniveau van kwaliteit wordt gerealiseerd, ook is de ambitie dat aanzienlijk meer leerlingen een hoger ontwikkelingspeil bereiken. Daarvoor is het nodig meer samenhang aan te brengen tussen alle onderdelen van de onderwijsketen, zodat leerlingen soepel kunnen doorstromen.

Onze opvatting van onderwijskwaliteit reikt daarmee verder dan het oordeel van inspectie. De inspectie geeft met haar “voldoende” een minimumnorm. Om te komen tot de gewenste situatie moet naar onze mening overal in het onderwijs de basiskwaliteit stevig in orde zijn. Maar dat is voor de onderwijstafel niet een voldoende voorwaarde voor de toekomst. De onderwijstafel stimuleert dat het onderwijs in Lelystad uiteindelijk zelf kan werken aan het realiseren van wat goed onderwijs is en daarmee in staat is de eigen ambities te definiëren.

Daartoe is het nodig het onderwijs te ontkokeren en hogere ambities te definiëren. Het gaat om ambities met betrekking tot de professionalisering van leraren, versterking van het onderwijskundig leiderschap, samenwerking van onderwijsinstellingen en hogere verwachtingen van en het aanbod aan leerlingen, gericht op onderwijs dat bijdraagt aan een duurzame toekomst van de stad. Talenten moeten maximaal de kans krijgen op ontplooiing. Wat nodig is, is het kans geven aan een zichzelf versterkend systeem met een lerende cultuur en een vernieuwde pioniersgeest. Meer en andere vormen van gepersonaliseerd en betekenisvol onderwijs kunnen een wezenlijke bijdrage leveren aan de kwaliteit van leerprocessen en de uitstraling van het onderwijs in Lelystad.

Figuur 1. Vliegwiel om te komen tot versterking van het onderwijs

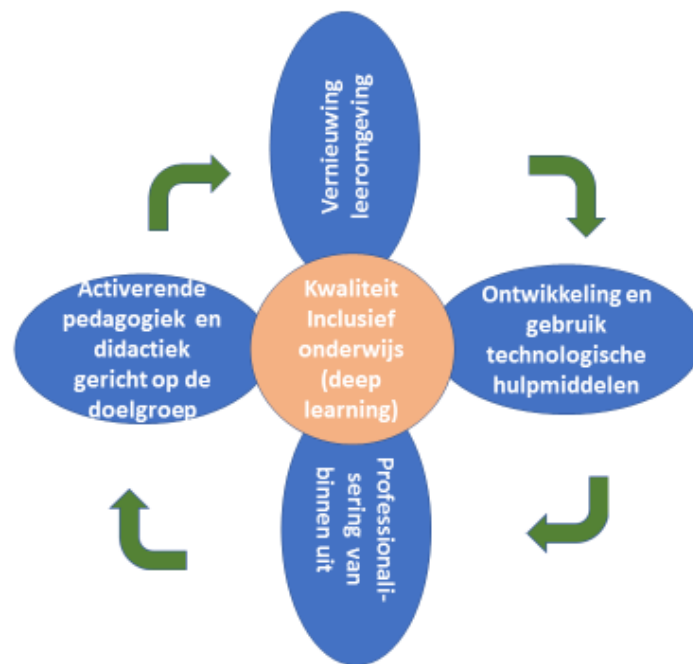
In de volgende paragrafen werken we de mechanismen (‘vliegwiel’) uit om dat te realiseren. Daarnaast zijn er randvoorwaarden die essentieel zijn om de basis op orde te brengen en de verdere ontwikkelingen in het onderwijs te verwezenlijken. Daarop komen we aan het eind van dit hoofdstuk terug.

4.1.1. Vliegwiel professionalisering van binnen uit om te komen tot krachtige leeromgevingen

Ambitie 1

De basis is meer dan in orde: uitdagend onderwijs voor iedereen. Er is sprake van inclusief onderwijs met gelijke kansen op alle niveaus. Hiervoor is een aanvalsplan nodig ter versterking van professionals en het bevorderen van een kwaliteitscultuur in icc, po, vo, mbo, die kunnen werken in aantrekkelijk vormgegeven leeromgevingen.

Figuur 2. Vliegwiel Kwaliteit van inclusief onderwijs

De kwaliteit van het onderwijs moet op alle niveaus dik in orde zijn. Daar is een inspanning voor nodig. Om dat te bevorderen is een continue verbetering van het onderwijs noodzakelijk door de kwaliteit van docenten zelf te ontwikkelen. Het gaat om een versterking van het onderwijskundig leiderschap en de professionalisering van docenten en docententeams binnen de school. Leerkrachten zijn de ontwerper van het onderwijs dat ze verzorgen en moeten dus voldoende tijd en ruimte hebben om zich te ontwikkelen en het onderwijs te ontwerpen en te vernieuwen. Er gaat immers een productieve werking uit van de combinatie van het verstandig gebruik van nieuwe technologische mogelijkheden, de toepassing van gevarieerde didactische werkvormen en het gebruik van activerende pedagogiek.

Kwaliteit van onderwijs is in onze visie meer doen dan het voldoen aan de landelijk gedefinieerde inspectienormen. Er is volgens de onderwijstafel behoefte aan voldoende gekwalificeerd en goed personeel, dat voortdurend werkt aan de eigen professionalisering. Leerlingen leren door te doen en nieuwe inzichten te ontdekken. Bij jonge kinderen gebeurt dit in hun spel en de ervaringen die ze opdoen. Vanuit de begeleidende professional kan dit spel gevoed worden zodat er (nog) meer geleerd wordt. De ambities voor het primaire proces zijn op de meeste scholen gericht op het versterken van de basisvaardigheden, taal en rekenen. De nadruk lijkt hierbij doorgaans op de landelijke norm te liggen, waarbij de achterliggende bedoeling van de persoonlijke vorming van kinderen naar de achtergrond kan verschuiven. We leggen er de nadruk op dat docenten zelf kunnen definiëren wat ze willen bereiken met hun leerlingen en hoe ze dit op een betekenisvolle manier kunnen vormgeven.

De essentie is om naar kinderen te kijken, luisteren, zien en horen, ze voldoende structuur te bieden en een relatie met hen op te bouwen waardoor ze zich kunnen ontwikkelen. Door het onderwijs te integreren met de context om hen heen kunnen leerlingen hun horizon verbreden. Later in het vervolgonderwijs, op de middelbare school, krijgen scholieren zicht op mogelijke vervolgopleidingen en worden jongeren opgeleid voor een kansrijke start op de arbeidsmarkt.

Inclusief onderwijs

Voor iedere leerling moet er een goede plek in het Lelystadse onderwijs zijn. Werken met een (soms) uitdagende doelgroep veronderstelt goed geëquipeerde en ambitieuze teams van onderwijsprofessionals die samen staan voor het onderwijs. In de meeste gevallen gaat dat om deelname in het reguliere onderwijs. Zeker voor meer kwetsbare leerlingen moeten onderwijsprofessionals beschikken over de benodigde kennis en vaardigheden om het juiste aanbod te bieden, eventueel in afstemming en samenwerking met het vso. Alleen voor leerlingen voor wie de leerbehoefte niet in het reguliere onderwijs geboden kan worden, is het kwalitatief hoogwaardige (voortgezet) speciaal onderwijs bedoeld.

Professionaliseringstrategieën

Docenten moeten dus hun talenten kunnen ontwikkelen en duurzaam en vitaal aan het werk zijn. Zo heeft elke school zijn eigen taal- en rekendeskundigen en zijn er leerkrachten met bepaalde expertise in de biologie, cultuur, kunst, milieu, muziek, sport, techniek, noem maar op. Mogelijk kunnen leerkrachten met een bepaalde expertise bovenscholings ingezet worden, bijvoorbeeld binnen een bestuur of binnen een wijk. De professionalisering van onderwijsprofessionals zou verder vorm kunnen krijgen in gestructureerde samenwerking binnen onderwijsteams, door uitwisseling tussen scholen onderling (tussen de verschillende niveaus), door samenwerking via om- en bijscholing met de lerarenopleiding en via de wederzijdse beïnvloeding van scholen en het maatschappelijk middenveld. Naast het leren in de dagelijkse beroepspraktijk wordt het samen optrekken van collega's in professionele netwerken, beroepsverenigingen en *communities of practice* gezien als mogelijkheid om kennis te delen en te reflecteren op leerervaringen.

Schoolorganisatie

Leren en ontwikkelen is een collectieve bezigheid, we stimuleren niet alleen docenten maar zetten ook in op de doorontwikkeling van de schoolorganisaties zelf. De kaders die het onderwijsbestuur stelt moeten voldoende vrijheidsgraden kennen voor vernieuwingen in de klas. De schoolleider die met het team werkt aan de doelen van de school moet net als de leerkrachten, weten waar de school, de klas, de leerling zich voor gesteld weten. Daaruit wordt helder wat nodig is, op pedagogisch en didactisch vlak, wat dit vraagt van bestuur, schoolleider en leerkracht. Zo kan het juiste leeraanbod worden geboden.

Duurzame schoolontwikkeling betekent dat 'blijvend ontwikkelen' deel uitmaakt van de schoolcultuur. Samen gaan voor vooruitgang, vanuit dezelfde visie. Verbeteren is een proces dat nooit stopt, maar ook een proces dat je kunt leren. Het veronderstelt competenties op het terrein van leidinggeven, samenwerken en motiveren, maar ook kennis van allerlei werkwijzen, technieken en instrumenten die het proces van verbeteren ondersteunen. Een school die in ontwikkeling is, bevordert dat medewerkers elkaar coachen en ook dat het onderwijs steeds wordt vernieuwd. Momenteel lijkt dat door alle uitdagingen die dagelijks op de school af komen vaak niet te lukken, terwijl de intentie er wel is. Ook

scholen waar de basis op orde is, lijken nu niet de stap te kunnen maken naar een (zelf gesteld) 'next level'.

Deep learning

Het gaat hier met andere woorden om een culturele verandering, een mechanisme dat door Michael Fullan naar voren wordt gebracht in zijn model 'stratosphere', dat de verbinding legt tussen de pedagogiek, de kracht van technologie en digitalisering, en de veranderkundige ontwikkelingsmogelijkheden van de schoolorganisatie. Een belangrijk begrip daarin is het idee van 'Deep learning', dat wijst naar de mogelijkheden van excellentie en gelijke kansen voor iedereen, om op deze wijze de toenemende ongelijkheid het hoofd te bieden. Door deze aanpak van dieper leren kunnen leerlingen zes mondiale competenties verwerven: karakterontwikkeling, burgerschap, samenwerking, communicatie, creativiteit en kritisch denken. Deze competenties omvatten mededogen, empathie, sociaal-emotioneel leren, ondernemerschap en gerelateerde vaardigheden die nodig zijn om op hoog niveau te kunnen functioneren in een complexe maatschappij. Zodra leraren, leerlingen en hun families het leerpotentieel van dieper leren ervaren, zullen ze meer betrokken raken. En als ze dit met anderen delen, dan zal het enthousiasme zich steeds verder uitbreiden. Als het onderwijs in Lelystad aantrekkelijk en omvattend is, zullen ouders en kinderen het niet meer nodig vinden om buiten de stad onderwijs te volgen.

Experimenteel werken

Het helpt als docenten gestimuleerd worden te experimenteren en te zoeken naar creatieve en constructieve verbindingen met andere stakeholders in Lelystad en omgeving. Het leerlandschap staat niet op zichzelf. De virtuele omgeving is verbonden met internationale netwerken die een intensieve uitwisseling van kennis en ervaring faciliteren, maar ook de springplank zijn voor leerlingen, studenten en docenten om internationale ervaring op te doen door virtuele verbondenheid te materialiseren door internationale stages, werkbezoeken en samenwerkingsprojecten.

Leertechnologie en sociale media

Nieuwe digitale media zullen de komende jaren invloed hebben op de manier waarop we onderwijs kunnen geven. Gebruik van zogenaamde *blended learning* toepassingen maakt het mogelijk om beter in te spelen op individuele wensen van de leerling, bevordert onderwijs dat tijd- en/of plaats- onafhankelijk is (afstandsleren), maakt het mogelijk derde partijen in het onderwijs te betrekken, en kan de communicatie tussen onderwijsgevende en leerling/ student verbeteren. Technologie zal de inrichting van de school, de organisatie en onderwijslogistiek beïnvloeden en speelt een grote rol bij de 21ste -eeuwse vaardigheden waarover leerlingen/studenten moeten beschikken.

Technologie kan behulpzaam zijn in het onderwijs om -in eigen tempo en naar persoonlijke behoefte- nieuwe vaardigheden te ontwikkelen bij leerlingen, en verhoogt de kansen voor lerenden zich te oriënteren op de buitenwereld. Zij kunnen een belangrijke ondersteunende rol vervullen bij het aanbieden van tweetalig onderwijs. De technologie en innovatie zijn derhalve een middel voor versterking van de kwaliteit van het onderwijs, waarbij de scholen in Lelystad van elkaar leren en elkaar versterken om de mogelijkheden van de nieuwe technologie op een gerichte manier te vertalen in het leerproces.

Het Next Level onderwijs in Lelystad wordt mede onderscheidend in Nederland door het optimaal verweven van nieuwe technologie in het onderwijs. In het “leerlandschap van de nieuwe natuur” worden met behulp van nieuwe media en technologie bedrijven en ouders makkelijker met onderwijs verbonden. Dit geldt ook voor het betrekken van het onderwijs bij projecten en ontwikkelingen van bedrijven, instellingen en overheden in Lelystad. Digitale media kunnen gebruikt worden om vragen te illustreren, bedrijven virtueel op elk gewenst moment te bezoeken of te volgen en leerlingen krijgen interactieve feedback op uitwerking van vragen. Gezamenlijke projecten van leerlingen/studenten van verschillende onderwijsniveaus kunnen worden uitgevoerd en ondersteund door een digitaal platform. Ook docenten kunnen veel actiever samenwerking zoeken met andere partijen in Lelystad en daarmee invulling geven aan hun behoefte om ook te werken aan hun eigen ontwikkeling. Het permanent testen van en experimenteren met de nieuwste technologie in alle vormen van onderwijs maakt het ‘leerlandschap van de nieuwe natuur’ in Lelystad de benchmark in ons land.

Het lerarentekort

Het lerarentekort leidt tot een verschuiving in accent van de onderwijskwaliteit naar de randvoorwaarden. Zonder goede randvoorwaarden komt de onderwijskwaliteit in de knel. Leraren en schoolleiders leggen het fundament voor de samenleving van morgen. Hier ligt een enorm belangrijk maatschappelijk vraagstuk. Het lerarentekort is in het Lelystads onderwijs op meerdere fronten waarneembaar: 1) de hoge uitstroom van een vergrijzend lerarenbestand, 2) de lage instroom van potentiële nieuwe leerkrachten op de lerarenopleiding, 3) uitstroom die de reguliere instroom overstijgt vanwege voldoende arbeidsmarktperspectief binnen en buiten het onderwijs.

Scholen met een complexe leerlingenpopulatie worden bovendien harder getroffen door het lerarentekort. Waar continuïteit en goede onderwijskwaliteit het meest noodzakelijk zijn, blijken deze voorwaarden het moeilijkst te realiseren. Lelystad telt een aantal scholen met fors meer leerlingen met een leerachterstand dan landelijk gemiddeld. Deze leerlingen arriveren veelal met een aanzienlijke taalachterstand op de basisschool en zijn vaak afkomstig uit sociaal zwakkere thuismilieus. Deze scholen komen alleen toe aan goed lesgeven als er een goed pedagogisch klimaat is in de school, in de omgang van professionals, leerlingen en ouders.

Om de beoogde veranderingen te kunnen realiseren in Lelystad is het belangrijk dat onderwijsprofessionals zich blijven ontwikkelen, passend bij de ontwikkelingen op school en in de stad. Geïnspireerd door de Amsterdamse lerarenagenda pleit de onderwijstafel voor een Lelystadse lerarenagenda die is gericht op de ontwikkeling van leraren en schoolorganisaties en de aanwas en begeleiding van nieuwe leraren. De kern van de Lerarenagenda is dat leraren en schoolleiding zelf bepalen wat goed onderwijs is en hoe zij daar het beste aan kunnen werken. De gemeente faciliteert dit. Zorg daarom voor goede docenten en biedt hen ruimte en ondersteuning om hun vak op de best mogelijk wijze vorm te geven.

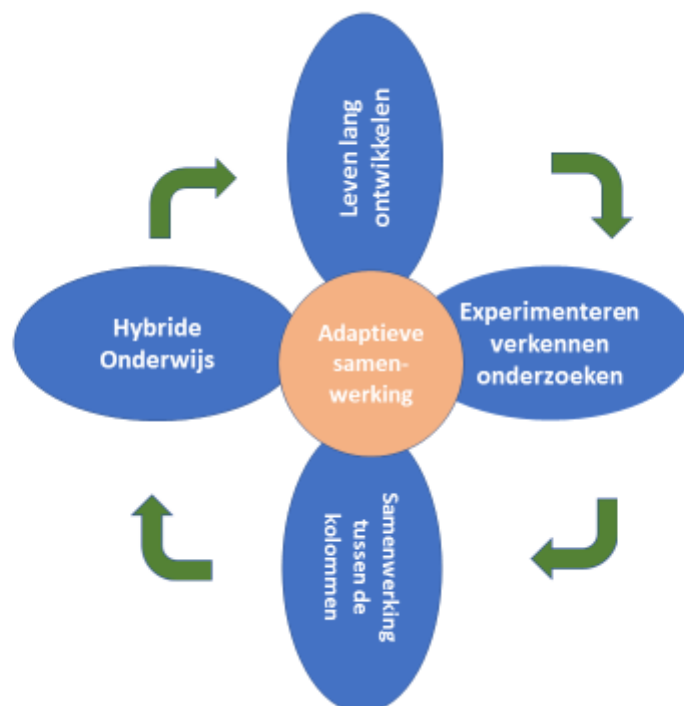
4.1.2 Vliegwiel: Agenda voor Leven Lang Ontwikkelen

Ambitie 2

Adaptief onderwijs in wederzijdse afstemming: onderwijssectoren werken samen en leggen nieuwe verbindingen aan om te komen tot uitdagend, onderscheidend onderwijs in wisselwerking met de omgeving, de stad en het omliggende natuurlijke landschap. Hiervoor is verdergaande sturing nodig op een samenhangende agenda voor Leven Lang Ontwikkelen.

De ontwikkelingen in het onderwijs maken duidelijk dat professionalisering en duurzame ontwikkeling van het grootste belang zijn voor de docenten in de stad. Zij moeten voldoende wendbaar zijn om om te gaan met zich wijzigende omstandigheden, de veranderende leerlingenpopulatie, de mogelijkheden die nieuwe technologie biedt en de uitdagingen van de toekomst.

Figuur 3. Vliegwiel. Adaptieve samenwerking tussen onderwijssectoren en een agenda van leven lang ontwikkelen

Afgezien van de docenten zelf is er nóg een belangrijke rol weggelegd voor het onderwijs, namelijk om een rol te spelen bij het vormgeven van een visie en beleid gericht op een leven lang ontwikkelen in de stad. Dat is een grote uitdaging gezien de kwetsbaarheid en geringe veerkracht van de bevolking.

Het ligt voor de hand dat bij de vormgeving van een Leven lang ontwikkelen de gemeente Lelystad het voortouw neemt om met het mbo, het hbo, het private onderwijs en het bedrijfsleven te komen tot een agenda voor duurzame inzetbaarheid van jonge mensen en volwassenen. Daartoe dient er tussen onderwijs en bedrijfsleven een systematische uitwisseling tot stand te komen gericht op het vormgeven van vraaggerichte leeromgevingen ten behoeve van duurzame inzetbaarheid op de arbeidsmarkt. Vraag en aanbod moeten actief bij elkaar worden gebracht.

Aan *de aanbodzijde* van het onderwijs, kan het mbo een belangrijke rol spelen door een deel van de scholingsprogramma's in modules aan te bieden voor de post-initiële markt. Van belang is dat het roc wordt geholpen met de mechanismen van aanpassingen van leer- en werkomgevingen, waardoor studenten, werkenden en niet-werkenden worden uitgedaagd zich verder te ontwikkelen vanuit persoonlijk-, werkgelegenheids- of maatschappelijk- perspectief. De vaardigheden van de toekomst zijn creativiteit en duurzaamheid, binnen een sterk door technologie en digitalisering gedreven dynamiek. De gemeenten kunnen investeren in het ontwikkelen van langdurige relaties met het mbo en het bedrijfsleven gericht op periodieke loopbaankeuring, het bieden van werkoriëntatie en stages, en versterking van vaardigheden van werkenden en niet-werkenden.

Aan *de vraagzijde* van de arbeidsmarkt moeten bedrijven in de regio samenwerken met betrekking tot hun vraag naar medewerkers. Zoals ook uit de analyse van de tafel economie blijkt hebben werkgevers onvoldoende inzicht in hun gezamenlijke vraag naar personeel en kunnen daardoor hun arbeidsvraag minder goed strategisch plannen. De inzet moet gericht zijn op het overbruggen van de "gap" tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt voor alle groepen binnen de (potentiële) beroepsbevolking (studenten, werkenden en niet-werkenden). Mensen moeten gemakkelijker kunnen overstappen van niet-werkend naar werkend en tussen banen in verschillende sectoren. Het stimuleren van goed werkgever- en werknemerschap past ook binnen deze aanbeveling om te komen tot gedeelde verantwoordelijkheden voor wendbaarheid en inzetbaarheid op langere termijn.

Op dit terrein liggen veel kansen braak. Lelystad is onderdeel van de MRA en kent een op de stad georiënteerd bedrijfsleven. Door deze maatschappelijke relaties te onderhouden, te betrekken en onderdeel te laten zijn van het onderwijs wordt het onderwijs zelf versterkt. Daarnaast sluit het onderwijs vervolgens ook beter aan bij de arbeidsmarkt en samenleving waarvoor we jongeren opleiden.

De laatste jaren wordt veel meer aandacht besteed aan loopbaanoriëntatie en -begeleiding op het vmbo en het mbo. Daaraan kan worden toegevoegd dat in algemene zin veel te winnen is met loopbaanbegeleiding na instroom op de arbeidsmarkt, zodat het relatienetwerk van de scholen wordt verbreed en alumni met

enkele jaren werkervaringen op zak kunnen terugkeren voor verdere studie. Zij kunnen dienen als rolmodel en op allerlei wijzen de kloof tussen onderwijs en arbeidsmarkt dichten.

De wens om hoger onderwijs opleidingen in de stad aan te bieden leeft al jaren in Lelystad. Door in te zetten op tweejarige *associate degree*-opleidingen kan de aanwezigheid van hoger onderwijs verder versterkt worden. Zij passen goed bij het relatief lage opleidingsniveau van de beroepsbevolking in Lelystad. Bovendien lijken opleidingen op het terrein van 'logistiek' en 'aviation' gezien de lokale productiestructuur rond Airport Lelystad kansrijk om een specifiek hoger onderwijsaanbod in Lelystad te realiseren. Partners voor hoger onderwijs in de stad zijn naast Windesheim, de Hogeschool van Amsterdam, de Aeres Hogeschool en de Wageningen Universiteit.

Samengevat: om in Lelystad te komen tot een 'next level' op het terrein van leven lang ontwikkelen moet een systematische agenda van aanbod- en vraagfactoren worden opgesteld, die leidt tot een verdieping van de hybride leeromgevingen tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid die nu al voorzichtig gaande zijn. Gezamenlijke onderzoeksprojecten van bedrijfsleven en onderwijs leveren inhoudelijk een win-win situatie op, maar dienen ook als personeelsinstrument om te voorzien in adequaat geschoolde en toegeruste beroepsbevolking. Een lange termijn samenwerking is nodig om de ingezette veranderingen door te ontwikkelen en vast te houden en te komen tot een geïntegreerd ecosysteem. We vermoeden dat het ontwikkelen van 'content-rijk' onderwijs en 'onderzoekend en ontwerpend leren' in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs ook extra betekenis krijgen als het bedrijfsleven haar kennis, kunde en infrastructuur beschikbaar stelt. Daarnaast kan snellere toeleiding c.q. een fluïde overgang van speciaal onderwijs naar de arbeidsmarkt leiden tot een beter arbeidsmarktperspectief voor jongeren in een kwetsbare positie.

4.1.3 Vliegwiel leeromgevingen, huisvesting en leerpartnerschappen

Ambitie 3

Er is sprake van talentoptimalisatie van leerlingen op basis van hoge verwachtingen op alle niveaus, met uitdagend onderwijs en een 'growth' mind-set. We investeren daartoe in de continuïteit van onderwijs en zorgen ervoor dat in de randvoorwaarden wordt voorzien (huisvesting, technologie, zorgstructuur).

De onderwijstafel zet in op ontwikkeling en innovatie van het onderwijs om te komen tot talentoptimalisatie van leerlingen. Daartoe moet er op alle niveaus sprake zijn van uitdagend onderwijs en wordt het imago en de 'mind-set' van het onderwijs versterkt. Next Level onderwijs bouwt voort op de reeds aanwezige basis en maakt intensief en proactief gebruik van de mogelijkheden die de rijke omgeving, partners in de stad en nieuwe technologie in het onderwijs bieden. Om dit te realiseren is het

ontwikkelen van krachtige leeromgevingen, stimulerende leerpartnerschappen en adequate huisvesting essentieel. Onderwijs is de sleutel om te komen tot een succesvolle toekomst voor Lelystad.

Figuur 4. Vliegwiel Growth mindset

In Lelystad willen we inzetten op contextrijk onderwijs, waarbij bijvoorbeeld door verweving van bedrijfsleven en onderwijs, leerlingen kennis maken met mogelijke beroepen. In hun weg naar een succesvolle toekomst kunnen kinderen optimaal profiteren van hun maximale leerprestaties als zij kiezen voor een studierichting die past bij hun interesses en een goed arbeidsperspectief heeft. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om consumentendiensten, handel en logistiek, verduurzaming (energietechniek en circulaire economie) en zorg en welzijn. Met *Kiezen voor vakmanschap* maken leerlingen kennis met deze sectoren en worden ze gestimuleerd te kiezen voor opleidingen in deze sectoren.

De verschillende onderwijsconcepten in de stad dragen hier alle aan bij. Sociale en technologische innovatie vormen een hoeksteen van het onderwijs in de stad. Sociale innovatie gedijt het beste in een krachtig sociaal ecosysteem met ruimte voor vernieuwing. Een ecosysteem is een infrastructuur die de samenwerking tussen uiteenlopende partijen rondom een sociaal vraagstuk vergemakkelijkt en outilleert. Met een krachtig sociaal ecosysteem worden jongeren uitgedaagd om de lat hoger te leggen. Deze samenwerking is nodig om een cultuur te ontwikkelen die hoge verwachtingen heeft en leerlingen en docenten uit daagt het beste uit zichzelf te halen. Leerkracht en leerlingen gaan zich gedragen naar de

verwachting.¹¹ Ook het primair en voortgezet onderwijs kunnen de overdracht van leerlingen beter begeleiden door inzicht te krijgen in elkaars onderwijs, of kennis en ervaringen uit te wisselen. Ook inzichten en voorbeelden van buiten de stad of buiten de provincie, kunnen tot nieuwe toepassingen leiden.

'Growth' mindset

Het is van belang om met elkaar een "growth mindset" te ontwikkelen. Een growth mindset geeft een solide basis voor continu blijven leren en ontwikkelen.¹² De kerngedachte is dat mensen met een statische mindset geloven dat je geboren bent met bepaalde capaciteiten of competenties en mensen met een groei mindset de overtuiging hebben dat je hieraan kunt werken en in kunt groeien. Het werk van Carol Dweck toont aan dat de verschillende mindsets een grote invloed hebben op de mogelijkheid van mensen om te leren. Dat mensen die gebruik maken van de growth mindset vaak meer groeien en meer bereiken in minder tijd dan mensen met een vaste mindset. En dat ongeacht de aangeboren kwaliteiten of talenten.

Ouders spelen een belangrijke rol in het ontwikkelen van een goed schoolklimaat, zij voeden hun kinderen op en bevorderen hun vorming en gedrag op een manier die past bij de school en het onderwijs dat er wordt gegeven. Leerkrachten en docenten zijn voldoende uitgerust om (moeilijke) gesprekken met ouders te voeren en voelen zich voldoende gesteund in het geval een situatie toch escaleert. Scholen en maatschappelijke organisaties werken samen aan een herkenbare pedagogische visie in de wijk.

Lelystad heeft een zeer rijke omgeving, die zich leent voor integreren van (contextrijk) onderwijs, spelend leren en het bedrijfsleven. Daarnaast bieden ook de onderlinge verbindingen tussen onderwijssoorten volop mogelijkheden voor invulling van en aanvulling op het onderwijs. Scholen in Lelystad hebben gratis toegang tot dit mooie onderwijsmateriaal: de ontwikkeling van de kust, de Marker Wadden, de bestaande natuur om de stad, de proefvelden van de WUR, het vliegveld.

In het Havo/Vwo zal een aanbod zijn van drie ontdekkingsroutes in de onderbouw (Science, Business en Arts), die in de bovenbouw aansluiten op de te kiezen profielen. Er wordt gewerkt met het principe 80/20: in 80% van de lestijd wordt het basiscurriculum aangeboden, in de resterende 20% kunnen leerlingen kiezen uit de ontdekkingsroutes in de onderbouw en in de bovenbouw uit verdieping, verbreding en extra ondersteuning. Aansluiting met het hbo en wo neemt een belangrijke plaats in.

¹¹ Dit wordt ook het Pygmalion-effect genoemd, naar Rosenthal (1968).

¹² Carol Dweck is de grondlegger van de begrippen 'fixed' en 'growth mindset'.

In het vo in Lelystad neemt technologie en technische ontwikkelingen reeds een belangrijke plaats in. Binnen het havo/vwo wordt een Technasium aangeboden. Deze zal zich in de campus verder ontwikkelen om een voortrekkersrol te kunnen spelen in het Technasiumonderwijs in Nederland. Ontdekkingsroutes zullen ontwikkeld worden voor zowel Kunst & Cultuur, Maatschappij & Economie als ook Natuur & Techniek. Vooral de laatste zal zich richten op technologische innovaties. Onderzoek en ontwerpen zal centraal staan zoals dat nu reeds bij het Technasium is vormgegeven.

Binnen het Vmbo wordt aandacht besteed aan robotica en zullen de beroepsprofielen BWI (Bouwen, Wonen Interieur) en PIE (Producers, Installeren en Energie) worden aangeboden. Onderdelen van BWI en PIE kunnen ook gekozen worden door leerlingen die voor Economie en Ondernemen en Zorg en Welzijn kiezen. Het ligt voor de hand dat deze profielrichtingen zich de komende jaren verder zullen uitkristalliseren.

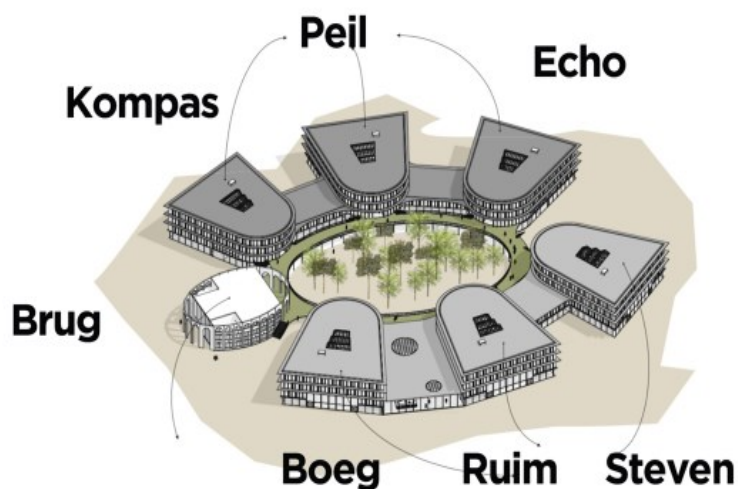
Onderwijshuisvesting kan daar (letterlijk) een 'steentje' aan bijdragen. Het staat buiten kijf dat het onderwijsproces zelf en de leerkrachten en medewerkers die dat vorm geven, de belangrijkste bijdrage leveren aan de toekomst van en kansen voor de jongeren uit Lelystad. Het gebouw waarin dit plaats vindt, kan hierin een ondersteunende en stimulerende rol spelen. 'Onze' leerlingen verdienen goede schoolgebouwen waarin het hedendaags onderwijs zo goed mogelijk kan worden vormgegeven. Een goede huisvesting versterkt het onderwijs. Een aantrekkelijk gebouw is voor leerlingen en ouders een prettige plek. Daarnaast draagt het bij aan de uitstraling van de stad.

De gemeente is verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting van het primair en voortgezet onderwijs. Veel van de schoolgebouwen in Lelystad zijn gebouwd in de periode van snelle groei van de stad, eind jaren zeventig, begin jaren tachtig. Het realiseren van het PorteuM voor een groot deel van het vo in de stad is een uitdaging die een belangrijke katalysator is gebleken voor onderwijsvernieuwing van het vo in de stad. Het ontwerp van de campus belooft een iconisch architectuurcomplex in de stad. De investeringsopgave die hiermee gemoeid is bedraagt € 61 mln.

Ook voor het po kan de huisvesting de vernieuwende onderwijsconcepten ondersteunen en versterken. Dat zien we bijvoorbeeld bij basisschool de Warande. Voor het primair onderwijs ligt evenwel nog een grote opgave voor. Om beter zicht te krijgen op de huisvestingsopgave voor op de langere termijn inclusief de bijbehorende investeringen is een concept meerjarenperspectief (MJP) opgesteld. Ook hierin wordt de link gelegd tussen de inhoudelijke visie op het onderwijs en de huisvesting. De meerjaren-investeringsopgave voor het po is € 43 mln, met een looptijd voor de periode van 2021 tot 2034.

Hybride vormen van onderwijs zorgen voor nieuwe huisvestingsvragen. Als het onderwijs ook fysiek in het bedrijfsleven vorm krijgt, dan moet de leeromgeving worden aangepast aan de eisen van de tijd. Het bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en gemeente kunnen als gezamenlijke 'vereniging van eigenaars' optreden om de leerinfrastructuur te optimaliseren en exploiteren.

HET PORTEUM

De nieuwe onderwijscampus (PorteuM) is niet alleen een fysieke plek waar veel initiatieven samenkomen, maar evenzeer een virtuele plek waar het onderwijs in Lelystad samenwerkt met de stad. De virtuele plek heeft de kracht veel partijen te binden, ook op niet direct onderwijs-gerelateerde zaken en biedt partijen de ruimte om te verbinden en te experimenteren in alle onderwijstypen. Leerlingen krijgen de mogelijkheid om zich binnen en buiten de school te ontwikkelen door actief in te spelen op kansen, samen te werken met andere leerlingen, docenten werken aan maatschappelijke vraagstukken, en door te leren in eigen tempo de kansen op succes te vergroten.

4.2. Drie randvoorwaarden

Aan de onderstaande randvoorwaarden moet worden voldaan om bovengenoemde ambities te kunnen realiseren.

4.2.1 Continuïteit in visie en regie: investeringen in de basis en in de verbinding

Een langlopende gedragen visie waaraan voor langere periode wordt vastgehouden is noodzakelijk om onderscheidend onderwijs op next level niveau te realiseren in Lelystad.

Een belangrijke randvoorwaarde die nu in het primair onderwijs te weinig aanwezig is of zelfs ontbreekt is continuïteit. Dit gaat om de continuïteit van personeel en leerlingen, maar ook om voldoende continuïteit bij het aanbrengen van een gezamenlijke focus van alle partners in de stad. Maatregelen dienen door de gezamenlijke schoolbesturen te worden genomen om het wisselen van leerlingen van school in te perken. Iedere onderbreking door wisseling van school onderbreekt het leerproces en kost veel tijd voor een kind en onderwijsprofessional en geeft een veranderende dynamiek in de klas.

Om het basisonderwijs te versterken is het belangrijk om vraagstukken rond huisvesting, onderwijsvernieuwing en zorg in en rond de school gezamenlijk te agenderen en te vertalen in verstandige investeringen. Het realiseren van een zekere schaalgrootte (voldoende volume aan leerlingen, docenten, vakspecialisten, voorzieningen) vraagt om onconventionele nieuwe samenwerkingsverbanden tussen de lokale onderwijsbesturen en directeurs van basisscholen.

We zetten in op een goed klimaat in de school, in de wijk en in de stad. Lelystad is een stad waar een ieder een actieve rol speelt in de eigen ontwikkeling en de ontwikkeling van hun kind of leerling. Daarbij zijn alle betrokkenen partners van elkaar en is er respect voor elkaars kennis en ervaringen. Sturing vanuit de besturen ondersteunt innovatie, zeker bij de start, waarbij de leerkrachten de eerst aangewezen personen zijn om het onderwijs vorm te geven.

Onderwijs geven in Lelystad is topsport (als gevolg van de kwetsbare bevolking). Daarom is niet alleen kwantiteit belangrijk, maar ook kwaliteit. De uitdagingen in Lelystad vragen om de beste onderwijsprofessionals. Binnen het primair onderwijs in Lelystad is het tekort aan onderwijsprofessionals goed voelbaar. Het is moeilijk om voldoende professionals aan de stad te binden. Voor bepaalde vakgebieden in het vo en mbo geldt dit vraagstuk ook, zij het nog in mindere mate. Ook het terugdringen van het ziekteverzuim onder docenten en te grote mobiliteit van docenten zijn noodzakelijk om de continuïteit van het primair proces te borgen. Het onderwijs moet maatwerk bieden en ambitieus zijn. Vanwege het lage niveau van Nederlands (ook bij kinderen met Nederlands als moedertaal) zou elke onderwijsprofessional in Lelystad taalspecialist moeten zijn. Diverse gevraagde vaardigheden in het onderwijs in Lelystad worden niet op de Pabo geleerd. Wellicht moet er bovenschools of bovenbestuurlijk inzet van specialisten zijn. Duidelijk is dat de relaties tussen het onderwijs en de lerarenopleidingen sterk geïntensiveerd moeten worden.

4.2.2 Randvoorwaarde: Aantrekkelijke huisvesting en leefklimaat in de stad

De nieuwe campus en de nieuwe onderwijsconcepten hebben de potentie nieuwe onderwijsprofessionals naar Lelystad te trekken. Een belangrijke randvoorwaarde daarbij is aantrekkelijke huisvesting en een prettig leefklimaat in de stad voor docenten die zich hier vestigen en voor jongeren die hier opgroeien (ontspanning, vrije tijd, sport, cultuur).

Lelystad heeft nog relatief veel goed betaalbare huisvesting beschikbaar. Deze woningvoorraad kan meer ingezet worden om docenten aan de stad te binden. In de voornemens uit de strategische agenda om meer mensen naar de stad te trekken wordt gefocust op twee zaken: recreatie en natuur en natuurlijk wonen. De natuur om Lelystad heen biedt grote kansen voor unieke woningbouwontwikkeling. De natuur wordt

door stadsvernieuwing in de bestaande wijken ook de stad ingetrokken. Hierdoor kunnen veel meer mensen, ongeacht hun beurs, wonen in een natuurlijke omgeving. Tegelijkertijd wordt in de bestaande wijken ruimte gecreëerd voor nieuwe woningen die zorgen voor een gedifferentieerd woningaanbod en een gedifferentieerd palet aan bewoners.

4.2.3 Randvoorwaarde: Zorgstructuur rond de school/ wijkgerichte aanpak rond het kind

De zorgstructuur rond de school is een belangrijke randvoorwaarde voor zowel het op orde brengen van de basis als door het verder ontwikkelen van het onderwijs. Problemen in het privéleven of de ontwikkeling van kinderen zijn van invloed op het kunnen leren en ontwikkelen. Daarom is er een goede samenwerking tussen onderwijs en zorg nodig, voor ondersteuning en zorg in en om de school. De integrale onderwijs- en jeugdhulp-agenda in Rotterdam-Zuid is hierbij onze inspiratiebron.

Het samenspel tussen de zorgstructuur in en rond de school tussen school en maatschappelijke partners moet sterk worden verbeterd. In Lelystad is er door de relatief kwetsbare bevolking veel vraag naar begeleiding en zorg. Scholen geven aan dat zij grotere opgaven hebben door de thuissituaties van kinderen en de daaruit voortvloeiende behoefte aan extra ondersteuning op school en doorverwijzing naar de zorg. Scholen zijn daarmee niet alleen vindplekken voor kinderen en jongeren die ergens tegenaanlopen in hun ontwikkeling, door de situatie thuis, door puberteit, door een bepaalde persoonlijke behoefte in omgang door hoe iemand in elkaar zit, maar ook een werkplaats. Zij bieden zoveel mogelijk aan de leerlingen wat ze nodig hebben en verwijzen ze door naar externe hulp of zorg indien nodig. Om dit goed te kunnen doen en om dit zo weinig mogelijk het onderwijs aan de jongere te laten beïnvloeden is het van groot belang dat de school hiervoor goed toegerust is en dat er voldoende hulp/zorg is om naar door te verwijzen indien nodig.

De *Children's Zone* (een voorbeeld uit het programma voor Rotterdam-Zuid) is gericht op het basis- en het voortgezet onderwijs. Met een integrale benadering van de drie leefwerelden (thuis, school en vrije tijd/wijk) van een kind wordt gezorgd voor maximale leerprestaties en de sociale ontwikkeling van de kinderen van Lelystad in een eenduidige pedagogische benadering.

5. Wat is er concreet nodig?

5.1 Meerjarig investeringsprogramma onderscheidend onderwijs

Om de ambities uit te kunnen voeren is een meerjarig investeringsprogramma nodig. Een impuls om met dezelfde betrokkenen anders te gaan (samen)werken, om middelen anders of slimmer in te zetten. Om voor langere tijd deze ontwikkelingen naar een next level te stimuleren is onvermijdelijk een stevige extra inzet nodig. Er moet regie worden gevoerd, een persoon of organisatie die voor alle betrokkenen de doelen in de gaten houdt en scherp heeft wat bijdraagt en wat niet, wat mist en wat mogelijk wat minder kan. Daarnaast is een grote financiële impuls noodzakelijk.

We prognosticeren onze lange termijn verkenning (tot 2040) in deze startfase voornamelijk in 3 periodes van 4 jaar met een voorzichtige inschatting van de kosten. We hebben ons daarbij laten inspireren door het uitvoeringsplan 2019-2023 van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid, de Amsterdamse Lerarenagenda en de Amsterdamse mbo-agenda om ons lokale programma te concretiseren. Op basis van deze programma's schatten wij in dat er jaarlijks € 4,6 mln. in het LNL- onderwijsprogramma geïnvesteerd zou moeten worden.

We concretiseren hier eerst de genoemde ambities in een uitvoeringsprogramma, waarbij wij een drietal hoofdcomponenten zien: 1, de professionaliseringsagenda (ambitie 1) [21%], de agenda voor Leven Lang Ontwikkelen (ambitie 2) [16%] en de gecombineerde agenda voor onderwijs & zorg (33%) & technologie landschap (31% (ambitie 3). Daarbij komt nog de investering in onderwijshuisvesting.

Onderwijshuisvesting

De gemeente investeert in de onderwijshuisvesting voor het po en vo in de stad. De bouw van de campus voor een groot deel van het voortgezet onderwijs begint binnenkort (61 miljoen). Voor het primair onderwijs is een meerjarenperspectief opgesteld (43 miljoen). Voor de komende 8 jaar is deze concreet uitgewerkt, voor de periode van 8 jaar ernaar volgt een verdere concretisering. Het is voor de ontwikkeling van het onderwijs van groot belang dat de komende jaren wordt vastgehouden aan deze lijn van investeringen.

5.2 Financiering

Om Lelystad Next Level in en met het onderwijs te kunnen bereiken, is de komende jaren structurele inzet nodig. Deze inzet kan pas nauwkeurig geconcretiseerd worden als het uitvoeringsplan is opgesteld. Toch geven we hier vast weer dat gestructureerde aanpak een aanzienlijke investering vraagt.

Om deze investeringsprogramma's te financieren is het gewenst om naast de reguliere middelen, additionele subsidies ook investeringsmodellen te ontwikkelen in kader van *social return of investment* waarbij bij investeringen van de gemeente en/of provincie in beleidsthema's voor cultuur en recreatie,

economie, huisvesting, logistiek en natuur, systematisch een verplicht percentage voor educatieve en onderwijsvoorzieningen is opgenomen.

Een dergelijke investering kan Lelystad niet alleen opbrengen, hiervoor moeten we samenwerken met partners. De breedte van Lelystad Next Level, een complex maatschappelijk probleem benaderd vanuit de verschillende invalshoeken (sociaal, economisch, onderwijs, wonen en toerisme en recreatie) voldoet ons inziens aan de eisen die worden gesteld aan de landelijke criteria voor ene Regiodeal. De derde tranche van de regiodeals komt in de loop van 2019 beschikbaar. De producten van de onderscheidend onderwijstafels vormen belangrijke bouwstenen voor de onderbouwing van een aanvraag voor een Regiodeal.

Bijlagen

Bijlage 1: Cijfermatige context

De context waarin het onderwijs in Lelystad opereert valt te duiden met een aantal kerncijfers. Hieronder een opsomming van enkele cijfers:

- De netto arbeidsparticipatie is relatief laag (63,5%).
- 70,4% van de mbo studenten uit Lelystad is afkomstig uit een APCG- gebied.
- Het opleidingsniveau van de beroepsbevolking is relatief laag: 24,5% basisniveau, 45% mbo-niveau en 29% hbo.
- Vergeleken met Amsterdam (52%) en Almere (40%) heeft Lelystad een relatief laag aandeel leerlingen in het vo met een niet-westerse migratieachtergrond (29%).
- Armoedeproblematiek in Lelystad is breed verspreid, zowel bij de autochtone als allochtone bevolking.
- In het schooljaar 2017-2018 was het percentage voortijdigschoolverlaters 3,19 %.

Met een belangrijk deel van de bevolking in de stad gaat het goed. Het imago wordt gekleurd doordat de stad regelmatig op de negatieve lijstjes hoog scoort. Maar het is belangrijk te onderkennen dat Lelystad en Almere behoren tot de snelst groeiende regionale economieën van Nederland. De vooruitzichten voor nieuwe werkgelegenheid zijn positief. De werkgelegenheid is in 2017 met 1.000 arbeidsplaatsen gegroeid en er staan nog een aantal omvangrijke werkgelegenheidsinitiatieven op stapel, met name in de logistieke sector.

Tabel 1 Banen per sector in Lelystad 2017 en 2018, absolute groei en % in 2018

Sector	2017	2018	Groei absoluut	Groei %
Landbouw en visserij	341	340	- 1	- 0,3 %
Industrie en nutsbedrijven	3.331	3.387	56	1,7 %
Bouwbedrijven	1.501	1.575	74	4,9%
Handel	7.119	7.547	428	6,0%
Horeca	1.462	1.519	57	3,9%
Vervoer en opslag	842	1.014	172	20,4%
Informatie en communicatie	1.385	1.348	- 37	- 2,7%
Zakelijke en financiële diensten	5.728	5.871	143	2,5%
Openbaar bestuur	2.868	2.851	- 17	- 0,6%
Onderwijs	2.332	2.284	- 48	- 2,1%
Gezondheidszorg	6.666	6.827	161	2,4 %
Overige diensten	1.534	1.615	81	5,3 %
Totaal	35.109	36.178	1.069	3 %

Bron: provincie Flevoland Voorlopige uitslag werkgelegenheidsonderzoek Flevoland 2018

Hierbij een selectie uit de statistische gegevens over de staat van het onderwijs in Lelystad. Een uitgebreidere dataverzameling is op aanvraag beschikbaar.

Tabel 2 opleidingsniveau beroepsbevolking 2017

	Beroepsbevolking						
	Nederland	Almere	Amsterdam	Dronten	Helmond	Lelystad	Zaanstad
	%	%	%	%	%	%	%
Onderwijsniveau:							
basisonderwijs	21%	21%	14%	19%	26%	24%	22%
middelbaar onderwijs	42%	43%	28%	52%	43%	45%	47%
hoger onderwijs	36%	34%	57%	29%	28%	29%	28%
onbekend	1%	2%	0%	0%	2%	3%	2%
totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Bron CBS statline

Het opleidingsniveau van de beroepsbevolking in Lelystad is lager dan het landelijk gemiddelde en vergelijkbaar met de beroepsbevolking van Helmond en Zaanstad.

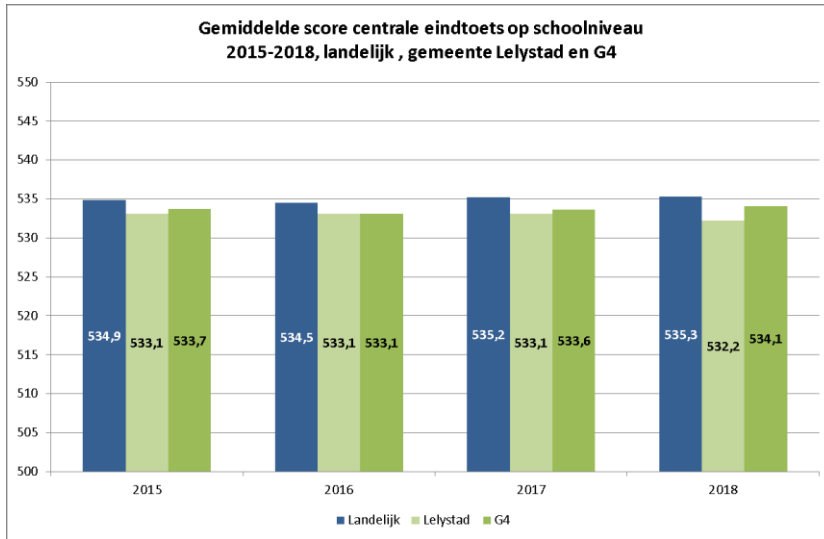
Tabel 3 Oordeel inspectie basisonderwijs bij referentiegemeenten

gemeente	goed/ voldoende/ basis	onvoldoende/ 51zwak	zeer zwak	geen (actueel) oordeel
Lelystad	78%	16%	3%	3%
Almere	87%	3%	4%	5%
Amsterdam	75%	1%	2%	22%
Zaanstad	90%	0%	0%	0%
Helmond	89%	0%	0%	4%
Dronten	100%	0%	0%	0%

Bron onderwijsinspectie d.d.13.8.2018/bewerking gemeente Lelystad

Bovenstaande tabel geeft een helder beeld van de situatie in het basisonderwijs in Lelystad. Bijna 20 % van de basisscholen heeft de waardering zwak of zeer zwak. Dit beeld wijkt zeer sterk af van het landelijke beeld en onze referentie gemeenten.

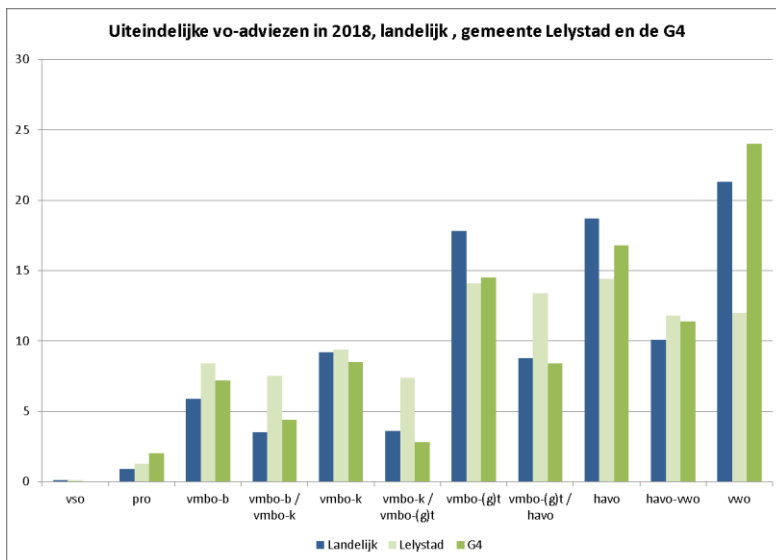
Figuur 5 Centrale eindtoets basisonderwijs 2015 tot 2018 landelijk, de G4 en Lelystad

Bron: onderwijsinspectie

De gemiddelde score, de centrale eindtoets ligt in Lelystad iets lager dan het landelijk gemiddelde. ¹³

Figuur 6 Vo-adviezen basisscholen, landelijk, de G4 en in Lelystad 2018

Bron: onderwijsinspectie

¹³ Noot. Hierbij zijn alleen de scholen van Lelystad die een citotoets gebruiken meegenomen (21 scholen).

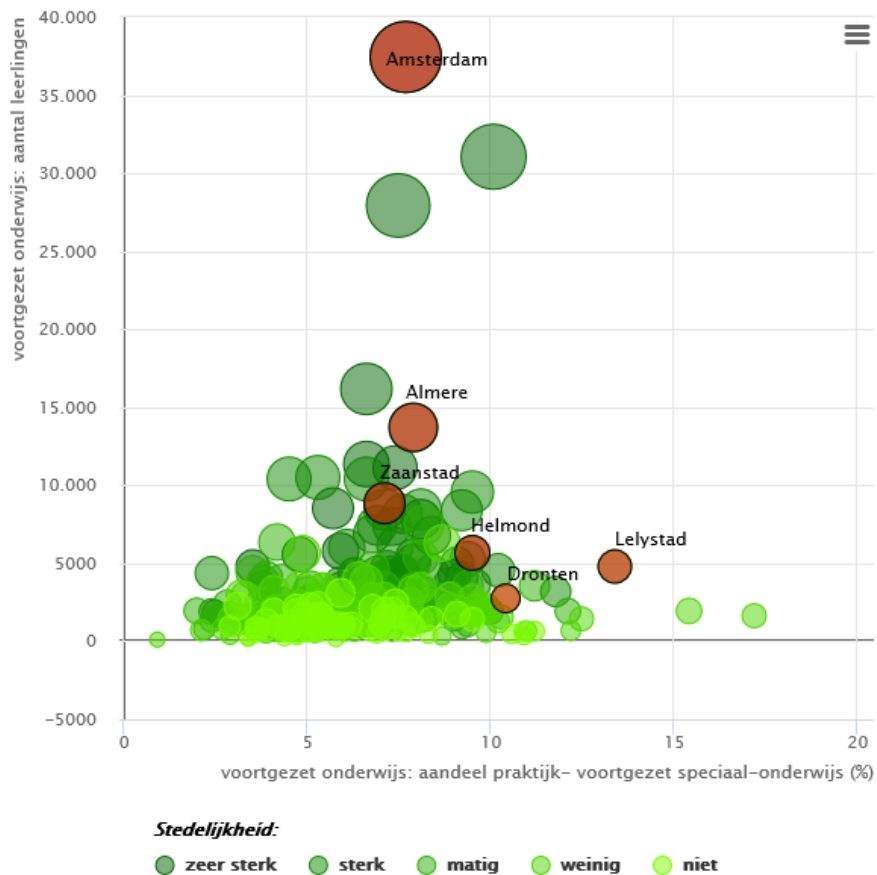
Tabel 4 Aantal leerlingen in het vo in Nederland en Lelystad absoluut en relatief %

	Nederland	Lelystad
	%	%
Totaal vo	100	100
vo algemene leerjaren 1-3	41	45
vwo leerjaren 3-6	18	12
Havo leerjaren 3-5	17	12
vmbo theoretische gemengde leerweg 3-4	12	12
vmbo basis-kaderberoeps leerjaren 3-4	10	14
praktijkonderwijs	3	5

Bron CBS statline

Vergeleken met het landelijk beeld zijn er in Lelystad relatief weinig jongeren die havo en vwo volgen.

Figuur 7 Aantal leerling in het vo afgezet versus speciaal en praktijkonderwijs 2016-2017

Bron: OCW mbo-regioscanner

Met 13,4 % praktijk- en voortgezet speciaal- onderwijs wijkt Lelystad extreem af van het landelijk gemiddelde en de referentiegemeenten. Dit in tegenstelling tot het basisonderwijs en speciaal onderwijs, waarbij Lelystad maar licht afwijkt. Het lijkt er op dat deze jongeren in het reguliere basisonderwijs kunnen worden opgevangen, maar in het vo toch doorverwezen worden naar het speciaal onderwijs. Het vo in Lelystad heeft in het kader van het passend onderwijs een grote vereveningsopdracht.

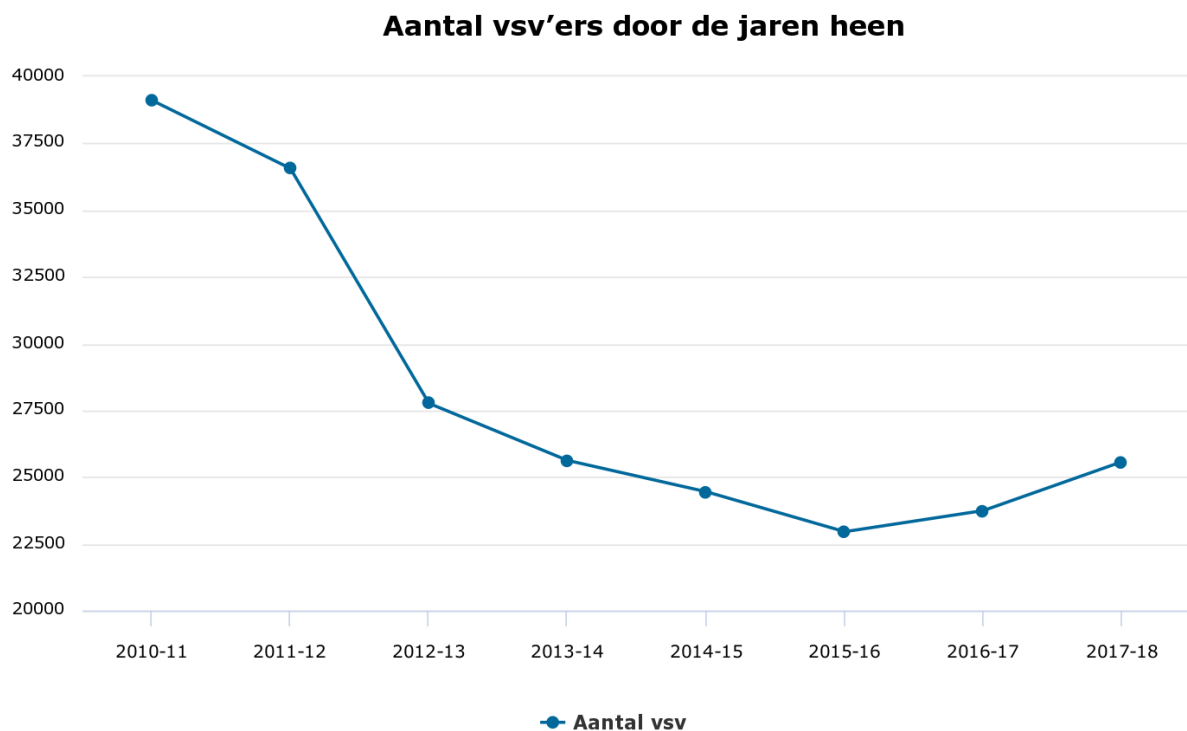
Tabel 5 Aandeel mbo niveau 1,2,3 dat doorstroomt 2012-2016

roc	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
ROCvF	44,7 %	41,1 %	48,5 %	53,2 %
ROCvA	44,7 %	43,8 %	42,0 %	44,9 %
Deltion	38,4 %	41 %	33,8 %	42,3 %
Landstede	42,2 %	43,1 %	38,8 %	42,5 %
Gem roc's	39 %	39 %	40 %	42,5 %

Bron: OCW mbo-regioscanner

Het ROC van Flevoland heeft de afgelopen jaren een opvallende groei laten zien in het aandeel mbo niveau 1,2 en 3 dat doorstroomt naar een hoger mbo niveau. Dit past bij de emancipatieopgave van de stad, om leerlingen vanuit een achterstandspositie door te laten stromen naar hogere niveaus.

Figuur 8 voortijdigschoolverlaters, landelijk beeld periode 2011-2018

Het landelijk beeld omvang voortijdig schoolverlaten laat een daling tot 2015-2016. Waarna het aantal Vsv's weer gaat stijgen. Hier ligt zeer waarschijnlijk een sterke relatie met de conjunctuur. Er is hier sprake van een z.g. groenpluk.

*Tabel 6
Aantal leerlingen, aantal voortijdig schoolverlaters (vsv'ers) en percentage vsv per jaar Nederland en Lelystad*

jaar	aantal leerlingen	aantal vsv	percentage vsv
Nederland			
2015/2016	1.332.184	22.953	1,72%
2016/2017	1.357.836	23.744	1,75%
2017/2018	1.351.362	25.574	1,89%
Lelystad			
2015-2016	6.449	187	2,90%
2016-2017	6.525	188	2,88%
2017-2018	6.645	212	3,19%

Bron DUO

Lelystad lijkt gevoeliger te zijn voor de groenpluk dan de landelijke trend.

Tabel 7 Ontwikkeling aantal hbo-studenten naar referentiegemeenten, 2001-2018

Leerlingen, deelnemers en studenten; onderwijssoort, woonregio					
Onderwijssoort: Hoger beroepsonderwijs					
	Perioden				
	2000/'01	2005/'06	2010/'11	2015/'16	2017/'18*
Regio's	%	%	%	%	%
Almere	100	174	219	246	260
Dronten	100	150	155	160	150
Helmond	100	117	143	169	180
Lelystad	100	117	128	131	136
Zaanstad	100	112	137	149	151

Bron: CBS bewerking gemeente Lelystad

Tabel 8 Ontwikkeling aantal wo-studenten naar referentiegemeenten, 2001-2018

Leerlingen, deelnemers en studenten; onderwijssoort, woonregio					
Onderwijssoort: Wetenschappelijk onderwijs					
	Perioden				
	2000/'01	2005/'06	2010/'11	2015/'16	2017/'18*
Regio's	%	%	%	%	%
Almere	100%	169%	224%	208%	222%
Dronten	100%	148%	167%	151%	213%
Helmond	100%	132%	147%	161%	174%
Lelystad	100%	104%	109%	106%	120%
Zaanstad	100%	131%	151%	140%	145%

Bron: CBS bewerking gemeente Lelystad

Tabel 7 & 8 tonen dat in de periode 2000- 2018 de deelname aan het hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs vanuit Lelystad minder hard gegroeid is dan elders.

Bijlage 2 Leden tafel Onderscheidend Onderwijs

Naam deelnemer	Functie	Organisatie
Ricardo Winter	Lid College van Bestuur van MBO Rijnland / Voorzitter Onderwijstafel	MBO Rijnland
Andries Greiner	voormalig gedeputeerde Flevoland/ voormalig voorzitter Bedrijfskring Lelystad	
Geert Boosten	Lector Aviation management	Hogeschool van Amsterdam
Willem de Jager	Bestuurder	Stichting Christelijk Primair Onderwijs Lelystad
Elly Klap-van Strien	Accountmanager Directie MBO	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Marc van der Meer	Bijzonder hoogleraar onderwijsarbeidsmarkt, Onafhankelijk wetenschappelijk adviseur voor het beroepsonderwijs	Tilburg University
Barry Lommen	Bestuurder	Stichting Voortgezet Onderwijs Lelystad
Petra ter Voert	Beleidsadviseur Human Capital	Provincie Flevoland
Fred Nilsen	Beleidsadviseur Onderwijs & Arbeidsmarkt	Gemeente Lelystad
Janneke Huizenga	Beleidsadviseur Onderwijs	Gemeente Lelystad
Siska Helsdingen	Senior Controller / Secretaris Onderwijstafel	Gemeente Lelystad
Agendaleden		
Erik Smits	Coördinerend beleidsmedewerker Directie mbo	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Juscha Koopmans	Beleidsadviseur Onderwijs	Gemeente Lelystad